

DET KONGELIGE
ARBEIDS- OG INKLUDERINGSDEPARTEMENT

Prop. 93 L

(2025–2026)

Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak)

Endringer i folketrygdloven
(utvidet arbeidsulykkesbegrep og
tydeliggjøring av bevisbyrden)

Innhold

1	Proposisjonens hovedinnhold	5	4.4	Sverige	21
2	Bakgrunnen for lovforslaget	7	5	Arbeidsulykkesbegrepet	23
2.1	Regjeringens plan for Norge	7	5.1	Høringsforslaget	23
2.1.1	Innledning	7	5.1.1	Innledning	23
2.1.2	Målene som er nådd og foreslåtte forbedringer	7	5.1.2	Det markerte arbeidsulykkesbegrepet	23
2.2	Stortingets anmodningsvedtak 2. juni 2025	9	5.1.3	Det avdempede arbeidsulykkesbegrepet	24
2.3	Høring	9	5.1.4	Nærmere om rammene for det avdempede arbeidsulykkesbegrepet	24
3	Gjeldende rett	11	5.2	Høringsinstansenes syn	27
3.1	Den tosporede yrkesskadeordningen	11	5.2.1	Generelle inntrykk fra høringsrunden	27
3.2	Generelt om folketrygdens yrkesskaderegler	11	5.2.2	Det markerte arbeidsulykkesbegrepet	28
3.3	Erstatningsordninger for skader under pålagt trening/øvelser mv.	12	5.2.3	Det avdempede arbeidsulykkesbegrepet	28
3.3.1	Innledning	12	5.2.4	Nærmere om rammene for det avdempede arbeidsulykkesbegrepet	30
3.3.2	Politiet	12	5.3	Departementets vurdering	31
3.3.3	Kriminalomsorgen	12	5.3.1	Innledning	31
3.3.4	Forsvaret	13	5.3.2	Det markerte arbeidsulykkesbegrepet	32
3.4	Nærmere om arbeidsulykkesbegrepet i folketrygden	13	5.3.3	Det avdempede arbeidsulykkesbegrepet	33
3.4.1	Innledning	13	6	Tydeliggjøring av omvendt bevisbyrde	40
3.4.2	Lovhistorikk, forarbeider og etterarbeider	13	6.1	Bakgrunn	40
3.4.3	Om bakgrunnen for et krav om arbeidsulykke	15	6.2	Gjeldende rett	40
3.4.4	Det markerte arbeidsulykkesbegrepet	16	6.3	Departementets vurdering	41
3.4.5	Det avdempede arbeidsulykkesbegrepet	17	7	Økonomiske og administrative konsekvenser. Ikrafttredelse	43
3.4.6	Den negative avgrensningen av arbeidsulykkesbegrepet	18	8	Merknader til lovforslaget	45
3.5	Forholdet til våre internasjonale forpliktelser	18		Forslag til lov om endringer i folketrygdloven (utvidet arbeidsulykkesbegrep og tydeliggjøring av bevisbyrden)	47
4	Andre nordiske lands yrkesskadelovgivning	20			
4.1	Innledning	20			
4.2	Danmark	20			
4.3	Finland	21			

DET KONGELIGE
ARBEIDS- OG INKLUDERINGSDEPARTEMENT

Prop. 93 L

(2025–2026)

Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak)

Endringer i folketrygdloven (utvidet arbeidsulykkesbegrep og tydeliggjøring av bevisbyrden)

*Tilråding fra Arbeids- og inkluderingsdepartementet 7. mai 2026,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Støre)*

1 Proposisjonens hovedinnhold

Arbeids- og inkluderingsdepartementet legger i denne proposisjonen fram forslag til endringer i lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd (folketrygdloven) kapittel 13, som ledd i Regjeringens plan for Norge (2025–29), med et mer moderne og rettferdig yrkesskaderegulverk.

Et sentralt rettighetsbegrep i folketrygden er yrkesskade. Folketrygdloven § 13-3 første ledd slår fast at som yrkesskade regnes personskade, sykdom eller dødsfall som skyldes arbeidsulykke som skjer mens medlemmet er yrkesskadedekket. Etter rettspraksis regnes som arbeidsulykke etter § 13-3 andre ledd en plutselig og uventet ytre hending (hendelse) som medlemmet har vært utsatt for i arbeidet (det markerte arbeidsulykkesbegrepet), men også en konkret tidsbegrenset hending som medfører en påkjenning eller belastning som er usedvanlig i forhold til det som er normalt i vedkommende arbeid (det avdempede arbeidsulykkesbegrepet).

Departementet foreslår å fjerne relativiseringen, det vil si vilkårene om at arbeidsulykken må være henholdsvis en uventet hending og at belastningen må være usedvanlig i forhold til det som er normalt i vedkommende arbeid, for å få godkjent en yrkesskade som gir rett til erstatning. Det sentrale vurderingstemaet vil være egenskaper (risikoen) ved arbeidet eller arbeidsstedet.

Endringen vil sikre arbeidstakerne et realistisk og rettferdig erstatningsrettslig vern som står i forhold til yrkesrisikoen. I tillegg ivaretas likestillingsmessige utfordringer på en god måte. Endringen innebærer utelukkende en forbedret ordning, der flere enn i dag blir omfattet, samtidig som alle som i dag er omfattet, fortsatt skal være det.

I lov 16. juni 1989 nr. 65 om yrkesskadeforsikring (yrkesskadeforsikringsloven) vises det også til «arbeidsulykke», men uten en nærmere definisjon slik som i folketrygdloven. Det er imidlertid den samme forståelsen som skal legges til grunn. Dette

innebærer at endret definisjon i folketrygden vil innebære den samme endrede forståelsen av arbeidsulykke etter yrkesskadeforsikringsloven.

Departementet foreslår også å justere på bestemmelsen om yrkessykdommer i folketrygd-

loven § 13-4 andre ledd, for å tydeliggjøre den omvendte bevisbyrden.

Med forslagene i proposisjonen her følger regjeringen opp Stortingets anmodningsvedtak 812, 815, 816, 817 og 818, alle fattet 2. juni 2025.

2 Bakgrunnen for lovforslaget

2.1 Regjeringens plan for Norge

2.1.1 Innledning

Av Regjeringens plan for Norge (2025–29) framgår det blant annet at regjeringen vil arbeide for å gjøre yrkesskaderregelverket mer rettferdig og moderne. Arbeidet ble påstartet i forrige stortingsperiode, da også regjeringsplattformen for regjeringen som utgikk fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet (Hurdalsplattformen) løftet fram behovet for å forbedre reglene om yrkesskade og yrkesskadeforsikring.

Modernisering av yrkesskadeordningen, og derigjennom styrking av arbeidstakernes erstatningsrettslige vern, vil skje gjennom å få på plass et regelverk som er bedre tilpasset og som speiler dagens arbeidsliv, både når det gjelder yrkesskade og yrkessykdom. Det er viktig å legge til rette for fleksibilitet i regelverket og i håndhevelsen av det.

Arbeids- og inkluderingsdepartementet holdt 10. mai 2023 et innspillmøte på yrkesskadeområdet, der partene og interesseorganisasjoner deltok. Det var viktig å få partene i arbeidslivet og interesseorganisasjonenes syn på hvordan yrkesskadereglene fungerer for dem, og deres forslag til forbedringer. Partene og interesseorganisasjonene hadde erfaringer som var nyttig å ta med seg videre.

Under synliggjøres regjeringens ambisjoner, målene som er nådd og forbedringene som er foreslått utover det konkrete forslaget om et utvidet arbeidsulykkesbegrep og tydeliggjøring av bevisbyrden i folketrygdloven § 13-4 andre ledd som legges fram i denne lovproposisjonen.

2.1.2 Målene som er nådd og foreslåtte forbedringer

Elektronisk melding av yrkesskade og yrkessykdom til Arbeids- og velferdsetaten

Fram til årsskiftet hadde folketrygdloven en papibasert melderutine ved yrkesskader og yrkessykdommer. Fra 1. januar 2026 plikter arbeidsgivere

og andre i tilsvarende stilling snarest å sende elektronisk skademelding til Arbeids- og velferdsetaten, når blant annet en arbeidstaker blir påført en skade eller sykdom som kan gi rett til yrkesskadedekning.

Ny yrkessykdomsliste

Departementet hadde i 2024 på høring et forslag om en ny yrkessykdomsliste, samt forslag til endringer i folketrygdlovens yrkessykdomsregelverk. Yrkessykdomslisten inneholder sykdommene som på nærmere vilkår kan likestilles med yrkesskade og gi grunnlag for yrkesskadetrygd og yrkesskadeerstatning. Forslaget bygger på at en arbeidsgruppe ved Statens arbeidsmiljøinstitutt (STAMI) foretok en faglig oppdatering av Yrkessykdomsutvalgets framlegg til ny yrkessykdomsliste i NOU 2008: 11 *Yrkessykdommer*. Blant annet vurderer arbeidsgruppen at psykiske sykdommer som posttraumatisk stresslidelse (PTSD) og depresjon etter krigsdeltakelse, kan tas opp på en ny liste. De vurderer også at det er grunnlag for å inkludere enkelte muskel- og skjelettsykdommer, som senebetennelse i skulder, tennisalbue, seneskjedefbetennelse i underarm eller håndledd, karpaltunnelsyndrom, slimposebetennelse i albuen og i kneet, slitasjegikt i hofteledd og i kneledd.

En oppdatert liste er et viktig grep som skal gi arbeidstakerne nødvendig trygghet for å få erstatning for sykdommer de påføres på jobb. Et godt og rettferdig yrkessykdomsregelverk er sentralt i arbeidet med å sikre et velfungerende og trygt arbeidsliv.

Departementet følger opp høringen. I den forbindelse følges også Stortingets anmodningsvedtak om yrkessykdom opp. I Prop. 134 L (2024–2025) *Endringer i folketrygdloven (yrkessykdommer og elektronisk melding av yrkesskade)* punkt 3.5.2 skrev departementet at det (kommende) rådgivende yrkessykdomsutvalget bør «gis anledning til å gi råd om forslaget til en ny yrkessykdomsliste som har vært på høring, før denne fastsettes». Departementet vil derfor avvente utvalgets råd til forslaget om en ny liste, før denne fastset-

tes. Ambisjonen er at en ny yrkessykdomsliste kan tre i kraft 1. januar 2027.

Kriterier (regler) for å ta inn nye sykdommer på yrkessykdomslisten

Det er viktig at sykdommer der kunnskapsgrunnlaget tilsier at de skyldes arbeidet man utfører, kan gi grunnlag for kompensasjon.

Den faglige kunnskapen om arbeid og sykdommer er stadig under utvikling, og det er viktig at dette på en god måte reflekteres i yrkessykdomslisten. Departementet mener at denne hovedinnretning bør beholdes, noe som taler for at medisinskfaglig kunnskap må tillegges stor vekt. Departementet foreslo derfor i Prop. 134 L (2024–2025) at det utarbeides regler (kriterier) for å ta nye sykdommer opp på listen. I tråd med dette, har folketrygdloven § 13-4 fått et nytt første ledd andre punktum, som trådte i kraft 1. januar 2026, se Prop. 134 L (2024–2025), Innst. 346 L (2024–2025), lovvedtak 75 (2024–2025) og kgl. res. 29. august 2025 nr. 1743. Det følger av bestemmelsen at departementet gir forskrifter om hvilke sykdommer som skal likestilles med yrkesskade, men også hvilke kriterier som skal være styrende for inkludering av nye sykdommer.

Rådgivende yrkessykdomsutvalg

Fra 1. januar 2026 ble et nytt femte ledd i folketrygdloven § 13-4 iverksatt, se Prop. 134 L (2024–2025), Innst. 346 L (2024–2025), lovvedtak 75 (2024–2025) og kgl. res. 29. august 2025 nr. 1743. Bestemmelsen sikrer regelmessige revisjon av forskriften (listen) over sykdommer som skal likestilles med yrkesskade. Et partsammensatt yrkessykdomsutvalg skal gi råd til departementet om hvilke nye sykdommer som bør tas inn på listen. Utvalget skal også gi råd til departementet om høringsforslaget til en ny yrkessykdomsliste, se ovenfor.

Departementet sendte 2. mars 2026 på høring et notat med utkast til en forskrift om etablering av yrkessykdomsutvalget, utvalgets sammensetning og arbeidsoppgaver, med høringsfrist 2. juni 2026. Etter planen starter utvalget arbeidet over sommeren.

Faglig veileder til en ny yrkessykdomsliste

De fleste yrkessykdommer utredes av de arbeidsmedisinske avdelingene ved universitetsklinikene. Kravene behandles av et sentralisert yrkes-

sykdomskontor i Arbeids- og velferdsetaten. Dette sikrer i utgangspunktet høy faglig kvalitet, likebehandling og effektiv saksbehandling.

En ny yrkessykdomsliste bestående av en rekke ulike sykdommer (diagnoser) med tilhørende eksponeringer, innebærer at både spesialistene som utreder sakene og de som treffer avgjørelsene, likevel kan ha behov for faglig støtte i vurderingene av enkeltsaker. En faglig veileder vil kunne supplere og understøtte yrkessykdomslisten og bruken av den, og dermed bidra til å sikre korrekte avgjørelser. Veilederen vil iverksettes parallelt med den nye listen.

Sikkerhetsventil i folketrygdloven for sykdommer utenfor yrkessykdomslisten

Selv med en modernisert yrkessykdomsliste, vil det kunne være enkelte sykdommer og eksponeringer som av ulike grunner likevel ikke er tatt inn på listen. Departementet foreslo derfor i Prop. 134 L (2024–2025) at folketrygdloven fikk en sikkerhetsventil for slike tilfeller. Yrkesskadedeforsikringsloven har allerede denne typen unntaksregel. En sikkerhetsventil i folketrygdloven vil kunne bidra til at også sykdommer utenfor listen på nærmere vilkår gir rett til folketrygdens særytelser ved yrkesskade og yrkessykdom.

Folketrygdloven § 13-4 har fått et nytt tredje ledd med en sikkerhetsventil, som settes i kraft 1. januar 2027, se Prop. 134 L (2024–2025), Innst. 346 L (2024–2025), lovvedtak 75 (2024–2025) og kgl. res. 29. august 2025 nr. 1743.

Hjemmekontor og yrkesskadedekningen

Hovedregelen er at arbeidstakere med fast arbeidssted (stasjonært arbeid) er yrkesskadedekket i arbeid på arbeidsstedet i arbeidstiden.

Arbeidstakerne er likevel ikke uten yrkesskadedekning når de arbeider andre steder enn på sitt faste arbeidssted, for eksempel på hjemmekontor, men bruken av hjemmekontor utfordrer grensene for hva som skjer i arbeidssammenheng og hva som er en naturlig del av privatlivet. Arbeids- og velferdsdirektoratet har i dialog med departementet gjennomført en kartlegging av hvordan regelverk og praksis fungerer og burde innrettes med et arbeidsliv i stadig utvikling og preget av nye måter å jobbe på samt økt digitalisering.

Departementet vurderer egnet måte og tidspunkt for å komme tilbake til dette, og måter å involvere partene i arbeidslivet.

2.2 Stortingets anmodningsvedtak 2. juni 2025

Stortinget fattet 2. juni 2025 ti anmodningsvedtak på yrkesskadeområdet, vedtak 811 (belastningslidelser), 812 (arbeidsulykke), 813 (yrkessykdomsliste), 814 (yrkessykdomsliste), 815 (bevisbyrde), 816 (arbeidsulykke), 817 (arbeidsulykke), 818 (arbeidsulykke), 819 (yrkessykdomsliste) og 820 (yrkessykdomsliste, hurtigspor). Vedtakene ble fattet i forbindelse med behandlingen av representantforslag 134 S (2024–2025) om et rettførdig yrkesskaderegulering, jf. Innst. 361 S (2024–2025).

Vedtaket gjelder i hovedsak problemstillinger som allerede inngår i regjeringens arbeid med et moderne og rettførdig yrkesskaderegulering. De svarene delvis ut i forbindelse med denne proposisjonen om endringer i arbeidsulykkesbegrepet, og delvis arbeidet med yrkessykdomslisten og yrkessykdomsutvalget.

Da Stortinget fattet anmodningsvedtakene 2. juni 2025, var arbeidet med et høringsnotat om et utvidet arbeidsulykkesbegrep kommet så vidt langt at departementet ikke fant det formålstjenlig å stanse prosessen. Departementet hadde dermed verken tid eller anledning til å vurdere det fulle omfang av samtlige vedtak, uten vesentlig å forsinke arbeidet med og iverksettingen av et utvidet arbeidsulykkesbegrep og de fire anmodningsvedtakene om arbeidsulykke.

Departementet legger i punkt 5.3 fram forslag til en utvidelse av det nåværende arbeidsulykkesbegrepet, som også vil være i tråd med anmodningsvedtakene som omhandler dette begrepet. Endringene sikrer arbeidstakerne et bedre erstatningsrettslig vern for skader som relaterer seg til egenskaper (risiko) ved arbeidet eller arbeidsstedet.

Departementet kommer i kapittel 7 tilbake til vedtak 815 (bevisbyrde ved yrkessykdom). Når det gjelder vedtak 811 (belastningslidelser), kommer departementet tilbake til Stortinget på egnet måte.

2.3 Høring

Arbeids- og inkluderingsdepartementet sendte 5. september 2025 på høring forslag om endringer i arbeidsulykkesbegrepet i folketrygdløven.

Høringsfristen var 5. desember 2025.

Høringsbrevet ble sendt til følgende instanser:

Departementene

Arbeids- og velferdsdirektoratet
Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet
Datatilsynet
Direktoratet for arbeidstilsynet
Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap
Finanstilsynet
Helsedirektoratet
Kreftregisteret
Likestillings- og diskrimineringsombudet
Regjeringsadvokaten
Statens arbeidsmiljøinstitutt
Statens helsetilsyn
Statens pensjonskasse
Statistisk sentralbyrå
Trygderetten
Universitets- og høyskolerådet

Aberia Ung
Advokatforeningen
Akademikerne
Arbeidsgiverforeningen Spekter
Arbeidsmiljøskadde landsforening
Aurora Omsorg AS
Befalets fellesorganisasjon
Brannmenn mot kreft
CRUX Stiftelsen
Finans Norge
Finansforbundet
Fossumkollektivet
Frivillige organisasjoners redningsfaglige forum
Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon
Hovedorganisasjonen Virke
Humana omsorg
Forbundet Styrke
Kirkens Bymisjon
Kommunesektorens organisasjon (KS)
Kreftforeningen
Kvantumklinikken AS
Landsorganisasjonen i Norge (LO)
Legeforeningen
Norges Bondelag
Norges Fiskarlag
Norges Handikapforbund
Norges Juristforbund
Norges Rederiforbund
Norges Røde Kors
Norges veteranforbund for internasjonale operasjoner
Norsk Bonde- og Småbrukarlag
Norsk Folkehjelp
Norsk studentorganisasjon
Norsk Sykepleierforbund
Norsk Tjenestemannslag
Norsk Yrkeshygienisk Forening
Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO)

Pensjonistforbundet
 Personskadeforbundet LTN
 Redd Barna
 Regnskap Norge
 Revisorforeningen
 SAFE
 Samfunnsøkonomene
 Stendi AS
 Unio
 Veteranforbundet Siops
 Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund (YS)
 Yrkesskadeforsikringsforeningen

Disse instansene hadde realitetsmerknader til forslaget:

Advokatforeningen
 Akademikerne
 Ambulanseforbundet i Delta
 Arbeidsgiverforeningen Virke
 Arbeidsmiljøskaddes landsforening
 Arbeids- og velferdsdirektoratet
 Arbeidstilsynet
 Befaltes fellesorganisasjon
 Brannforbundet i Delta
 Brannmenn mot kreft
 Barne- ungdoms- og familiedirektoratet
 Bygghåndverk Norge
 Delta
 Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap
 Elektromontørenes forening i Oslo og Akershus
 EL og IT forbundet
 Fagforbundet
 Fagforbundet Grenland brannkorpsforening
 Fiskebåt
 Finans Norge
 Forbundet Styrke
 Forskerforbundet
 Forsvarsdepartementet
 Frelsesarmeen
 Funksjonshemmedes fellesorganisasjon
 Gabler
 Grenland brann og redning IKS
 Helse Nord RHF
 Helse Vest
 HMS-støtten for brann og redning
 Juristforbundet
 Kommunesektorens organisasjon (KS)
 Kreftforeningen
 Kristiansandregionen brann og redning
 Landsforeningen for hjerte, lunge og hjerneslag

Legeforeningen
 Likestillings- og diskrimineringsombudet
 Landsorganisasjonen i Norge (LO)
 Oslo kommune
 Nedre Romerike brann- og redningsvesen IKS
 Norges Fiskarlag
 Norges offisers- og spesialistforbund
 Norsk Brann- og redningsforum
 Norsk Ergoterapeutforbund
 Norsk Flygerforbund
 Norsk Manuellterapeutforening
 Norsk Psykologforening
 Norsk Sykepleierforbund
 Norsk tjenestemannslag Luftfarten
 Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO)
 Konsernvernombudene i de fire helseregionene
 Parat
 Parat Regionalutvalg Øst
 Personskadeforbundet
 Politiets fellesforbund
 Posten Bring
 Rogaland Brann og redning IKS
 Samfunnsbedriftene brann og redning
 Spekter
 Statens arbeidsmiljøinstitutt
 Statens Pensjonskasse
 Tolletaten
 Tromsø brann og redning KF
 Unio
 Værnesregionen brann- og redningstjeneste
 Yrkesskadeforsikringsforeningen
 Yrkesorganisasjonenes sentralforbund (YS)
 Øygarden brann og redning

Departementet mottok også hørings svar fra fire privatpersoner.

Følgende høringsinstanser har uttalt at de ikke har merknader til forslaget:

Havindustritilsynet
 Justis- og beredskapsdepartementet
 Kvænangen kommune
 Norges nasjonalforbund for internasjonale oppdrag
 Statistisk sentralbyrå

Departementet redegjør for høringsinstansenes syn i forbindelse med gjennomgangen av forslagene. Det vises også til punkt 5.2.1 med en overordnet omtale av høringsinnspillene.

3 Gjeldende rett

3.1 Den tosporede yrkesskadeordningen

Fra lov om ulykkesforsikring for arbeidere i fabrikker mv. kom i 1894, ble yrkesskadetrygden regulert i egne lover. I 1971 ble den innlemmet som kapittel 11 i folketrygdloven 1966, og videreført som kapittel 13 i folketrygdloven 1997. I 1990 fikk vi en tosporet yrkesskadeordning bestående av 1) folketrygdens særytelser ved yrkesskader og yrkessykdommer og 2) en obligatorisk yrkesskadeforsikring som pålegger arbeidsgivere å forsikre sine ansatte. Arbeids- og inkluderingsdepartementet har ansvaret for folketrygdloven, mens ansvaret for yrkesskadeforsikringsloven ligger i Justis- og beredskapsdepartementet.

Arbeids- og velferdsetaten håndhever folketrygdens yrkesskaderegler, med Trygderetten som faglig uavhengig ankeinstans. Lovligheten av Trygderettens kjennelser kan bringes direkte inn for lagmannsretten. Arbeidsgivers forsikrings-selskap behandler krav om erstatning under yrkesskadeforsikringsloven, med Finansklagenemnda som klageinstans. Staten er selvassurandør, med Statens pensjonskasse som «forsikrings-selskap». Også her er Finansklagenemnda klageinstans.

Finansklagenemnda behandler tvister om forståelsen av forsikringsvilkår og lovgivning i forbindelse med konkrete saker relatert til personforsikring. Saksbehandlingen er skriftlig, og gratis for skadelidte. Nemndas avgjørelser er rådgivende, men følges som hovedregel av selskapene. Saker kan også fremmes direkte for domstolene, selv om det er vanligere å gå via Finansklagenemnda. Arbeids- og velferdsetaten og arbeidsgivers forsikringsselskap/Statens pensjonskasse er ikke bundet av hverandres avgjørelser.

I kommunal sektor er det på tariffmessig grunnlag likevel slik at Arbeids- og velferdsetatens yrkesskadevedtak på nærmere vilkår binder forsikringsselskapets avgjørelse i samme sak.

Folketrygdens ordinære ytelser, folketrygdens særytelser ut over normale ytelsesnivåer og erstatning fra arbeidsgivers forsikringsselskap, er

ment til sammen å sikre skadelidte full erstatning for det økonomiske tapet ved yrkesskader og yrkessykdommer. Med full erstatning menes 100 prosent dekning, et generelt erstatningsrettslig prinsipp.

Arbeidsgiver finansierer utgiftene til yrkesskader og yrkessykdommer over yrkesskadeforsikringspremien. Dette innbefatter administrasjon av ordningen, forsikringsselskapets erstatningsutbetalinger og folketrygdens ytelser. Folketrygdens utgifter dekkes via en refusjonsordning, som er en sjablong som virker slik at Arbeids- og velferdsetaten får refundert 120 prosent av erstatningsbeløpet under yrkesskadeforsikringen som forsikringsselskapet utbetaler til skadelidte. Både utbetalingen fra yrkesskadeforsikringen og samlet utbetaling fra folketrygden belastes dermed arbeidsgiver gjennom forsikringspremien.

3.2 Generelt om folketrygdens yrkesskaderegler

Det er i første rekke arbeidstakere som omfattes av reglene, det vil si enhver som arbeider i en annens tjeneste for lønn eller annen godtgjørelse, jf. folketrygdloven § 1-8. Også enkelte andre persongrupper er på nærmere vilkår yrkesskadedekket. Frilansere og selvstendig næringsdrivende må tegne frivillig yrkesskadetrygd for å være omfattet.

Yrkesskadedekning gjelder når arbeidstakerne er i arbeid på arbeidsstedet i arbeidstiden. Noen persongrupper har utvidet yrkesskadedekning, som enkelte grupper militært personell, arbeidstakere på skip over 100 bruttoregister tonn, og arbeidstakere som oppholder seg på anlegg eller innretninger i oljevirkomheten til havs.

Med yrkesskade menes en personskade, en sykdom eller et dødsfall som skyldes en arbeidsulykke som skjer mens vedkommende er yrkesskadedekket. Visse yrkessykdommer som skyldes påvirkning i arbeid, kan likestilles med yrkesskade. Daværende Sosial- og helsedepartementet fastsatte forskrifter om hvilke sykdommer dette er, henholdsvis om yrkessykdommer, klimasykdommer og epidemiske sykdommer, og om yrkes-

sykdommer og forgiftninger mv. som skal likestilles med yrkesskade («tilleggsliste»). Forskriftene gjelder også for yrkesskadeforsikring. Videre må det være årsakssammenheng mellom en sykdom som er tatt opp på listen og yrkeseksponeringen.

Skaden eller sykdommen må være meldt i rett tid. Ved yrkesskade vil det si innen ett år etter at arbeidsulykken skjedde, og ved yrkessykdom innen ett år etter at medlemmet eller den meldepfiktige ble klar over årsaken til sykdommen. Arbeids- og velferdsetaten kan på nærmere vilkår se bort fra at meldefristen er oversittet.

Hovedprinsippet er at de samme trygdeytelsene gis ved yrkesskader og yrkessykdommer som ellers, se punkt 3.1. Ved yrkesskader og yrkessykdommer er det imidlertid enkelte lempeligere vilkår for rett til ytelsene og beregningsregler som kan gi den enkelte en høyere ytelse enn det som følger av en beregning etter de ordinære trygdereglene. Personer som får innvilget uføretrygd på grunn av varig nedsatt inntekts-evne, får fastsatt en særskilt uføregrad for den delen av uførheten som skyldes yrkesskade eller yrkessykdom. Uføretrygden beregnes etter de ordinære reglene for den delen av uførheten som skyldes sykdom, skade eller lyte som ikke har sammenheng med en yrkesskade. I tillegg gis en særskilt menerstatning for skadens eller sykdommens medisinske følger.

Behandlingen av yrkesskadesaker følger i hovedsak de samme reglene som for andre trygdesaker. Forvaltningsloven gjelder, i tillegg til særlige bestemmelser i folketrygdloven. For saksforberedelsen gjelder for eksempel regler om forhåndsvarsel, undersøkelsesplikt, informasjonsplikt og partsinnsyn. For vedtaket gjelder det formkrav, plikt til å begrunne og underrette om vedtaket mv. I tillegg gjelder det en rekke mer generelle regler om habilitet, veiledningsplikt mv.

3.3 Erstatningsordninger for skader under pålagt trening/øvelser mv.

3.3.1 Innledning

Yrkesgrupper som på grunn av tjenesten er pålagt å trene og øve realistiske, og derfor har høy risiko for å skade seg, har fremmet krav om egne erstatningsordninger. Bakgrunnen er at arbeidsulykkesbegrepet ikke anses oppfylt der en belastning eller påkjenning ligger innenfor arbeidets alminnelige rammer. Det vil si at jo større normal yrkesrisiko, desto større påkjenninger eller belastninger må til for at det skal foreligge en arbeidsulykke i lovens forstand. Dette har blitt oppfattet som urimelig.

3.3.2 Politiet

Politiet har fått en egen erstatningsordning og kan med hjemmel i lov 4. august 1995 nr. 53 om politi (politiloven) § 23 a få erstatning for skader som skyldes pålagt trening.

Bestemmelsen slår fast at den som gjør arbeid eller utfører verv i politiets tjeneste, kan kreve erstatning av arbeidsgiver for skader som ikke dekkes etter yrkesskadeforsikringsloven § 11, og som skyldes pålagt organisert trening og testing som inngår i sertifiserings- og vedlikeholdsprogram for innsatspersonell, pålagt organisert trening, kursing eller øvelse på operative politioppgaver som omfatter elementer av maktbruk eller redningstjeneste, og opptaksprøver for innsatspersonell. Lidelser som nevnt i folketrygdloven § 13-3 tredje ledd, dekkes ikke.

Erstatningen utmåles som om skaden var en yrkesskade etter yrkesskadeforsikringsloven. Bestemmelsen i § 23 a er av subsidiær karakter. Den kommer til anvendelse bare hvis skadetilfellet ikke dekkes under yrkesskadeforsikringsloven § 11, jf. folketrygdloven § 13-3. Hva som ligger i begrepet «skade», følger ikke av ordlyden og er heller ikke belyst i lovforarbeidene.

Bakgrunnen for bestemmelsen er at politiet må øve på de utfordrende og til dels farlige oppdrag de kan stå overfor for å kunne gi samfunnet den polititjeneste det er behov for.

En slik pålagt trening og kvalifisering er tjeneste, men skader oppstått i denne forbindelse anses likevel ikke som yrkesskade. Dette skyldes at folketrygdloven § 13-3 andre ledd krever at skaden skal skyldes «en plutselig eller uventet ytre hending» eller en «påkjenning eller belastning som er usedvanlig i forhold til det som er normalt».

Treningen mv. foregår etter et fast oppsatt program, og er derfor ikke «plutselig og uventet», og den tar nettopp også sikte på å speile det tjenestepersonene kan bli utsatt for, og er derfor ikke «usedvanlig». Bestemmelsen i § 23 a ble vedtatt for å bøte på dette «hullet» i erstatningsdeknningen, se Prop. 152 L (2020–2021) *Endringer i politiloven (erstatning for skader som skyldes pålagt trening mv.)*.

3.3.3 Kriminalomsorgen

Ansatte i kriminalomsorgen har rett til full erstatning for skader som skyldes pålagt organisert trening og øvelse i fysisk maktanvendelse og håndtering av kritiske situasjoner, se lov 18. mai 2001 nr. 21 om gjennomføring av straff mv. (straffegjen-

nomføringsloven) § 8 a. Ordningen ble foreslått i Prop. 54 L (2023–2024) *Endringer i straffegjennomføringsloven (erstatning for skader under pålagt organisert trening mv.)*, fra Justis- og beredskapsdepartementet.

Ordningen omfatter enhver som er ansatt i kriminalomsorgen, herunder aspiranter og ansatte ved Kriminalomsorgens høyskole og utdanningssenter KRUS. Justis- og beredskapsdepartementet kan i medhold av straffegjennomføringsloven § 8 a femte ledd i forskrift gi nærmere regler om retten til erstatning, herunder vilkårene for erstatning og saksbehandlingsregler.

3.3.4 Forsvaret

Det er ikke etablert noen egen særordning for Forsvaret, slik det er for politiet og kriminalomsorgen. Omfattende og realistisk trening er nødvendig for å ivareta Forsvarets operative evne. I henhold til langtidsplanen for Forsvaret som er vedtatt av Stortinget, skal Forsvaret i årene som kommer øve og trene mer enn i dag. Bakgrunnen er den alvorlige sikkerhetspolitiske situasjonen. Blant satsningsområdene i inneværende langtidsplan er et stort personell- og kompetanseløft, som blant annet handler om å styrke sektoren med flere ansatte, vernepliktige og reservister. Det er derfor viktig å gi forutberegnelighet til personellet i yrkesskadesaker som følge av trening og øving. En endring i arbeidsulykkesbegrepet vil være et underliggende premiss for at trening og øving kan foregå i det omfanget og på den måten Forsvaret har behov for.

3.4 Nærmere om arbeidsulykkesbegrepet i folketrygden

3.4.1 Innledning

I dette punktet gjør departementet rede for arbeidsulykkesbegrepets bakgrunn, utviklingslinjer og hovedtrekk i dag.

Arbeidsulykkesbegrepet er todelt, hvor vilkåret om «arbeid» er oppfylt der skaden skjer når arbeidstakeren er i arbeid på arbeidsstedet i arbeidstiden, se folketrygdloven § 13-6 andre ledd. Om skadehendelsen utgjør en «ulykke», følger av folketrygdloven § 13-3 andre ledd. Sett bort fra yrkessykdommene, er det én type av risikobegivenheter yrkesskadetrygd og yrkesskadeforsikring omfatter, nemlig ulykke.

Det er en omfattende praksis knyttet til begrepets innhold, spesielt det såkalt avdempede alter-

nativet, som redegjørelsen ikke tar sikte på å reflektere fullt ut. For detaljer vises til Arbeids- og velferdsetatens rundskriv til folketrygdloven § 13-3 og Skårberg *Yrkesskade – forsikring og trygd* (2. utgave, Oslo 2024) side 104–169.

Folketrygdloven § 13-3 andre ledd har følgende ordlyd:

«Som arbeidsulykke regnes en plutselig eller uventet ytre hending som medlemmet har vært utsatt for i arbeidet. Som arbeidsulykke regnes også en konkret tidsbegrenset ytre hending som medfører en påkjenning eller belastning som er usedvanlig i forhold til det som er normalt i vedkommende arbeid.»

I samme bestemmelses tredje ledd heter det:

«Belastningslidelser som over tid har utviklet seg i muskel-/skjelett-systemet, regnes ikke som yrkesskade. Det samme gjelder lidelser som har utviklet seg som følge av psykiske påkjenninger eller belastninger over tid.»

Yrkesskadeforsikringsloven § 11 regulerer hvilke skader og sykdommer som omfattes av forsikringen. Paragrafens første ledd lyder:

«Yrkesskadeforsikringen skal dekke a) skade og sykdom forårsaket av arbeidsulykke (yrkesskade), b) skade og sykdom som i medhold av folketrygdloven § 13-4 er likestilt med yrkesskade. c) annen skade og sykdom, dersom denne skyldes påvirkning fra skadelige stoffer eller arbeidsprosesser.»

I lovforarbeidene er det presisert at begrepet arbeidsulykke i § 11 bokstav a skal forstås på samme måte som i folketrygden. Dette følger også av rettspraksis, blant annet HR-2005-2000-A (Skygge), men med de forbehold som kan utledes av HR-2024-1982-A (Besvimelse). Presiseringen omfatter ikke bare den positive definisjonen av arbeidsulykkesbegrepet i folketrygdloven § 13-3 andre ledd, men også den negative avgrensningen i bestemmelsens tredje ledd.

3.4.2 Lovhistorikk, forarbeider og etterarbeider

Som et bakteppe for å vurdere endringer i gjeldende arbeidsulykkesbegrep, er det hensiktsmessig å kaste et blikk på begrepets forhistorie og tilblivelse.

Lovens forhistorie er ikke bare egnet til å kaste lys over lovteksten, men kan også supplere teksten eller korrigere og eventuelt fravike den. Den bakgrunn som har foranlediget arbeidet med loven, den prosess som har ledet fram til lovvedtaket og den eller de formål loven er gitt for å fremme eller beskytte, er alle viktige forhold når man skal kartlegge den regelen som loven er uttrykk for. En sentral kilde til kunnskap om slike forhold, ut over loven selv, er lovens formelle forarbeider.

Allerede lov om ulykkesforsikring for industriarbeidere mv. fra 1894, oppstilte et krav om at skaden måtte være forårsaket av «bedriftsulykke» – uten at loven redegjorde for begrepet. I Riksforsikringsanstaltens meddelelse nr. 5 for 1895 het det imidlertid blant annet:

«Da ulykke er en plutselig hendelse, kan begrepet ikke utstrekkes til å omfatte innvirkninger som uten å kunne henføres til en bestemt begivenhet, har voldt legemsskade eller død.» Som ulykke ble etter praksis også regnet svære, kortvarige anstrengelser. Det var en forutsetning at ... «anstrengelsen betraktelig overskred det for vedkommende arbeiders vanlige eller hvis arbeideren ble satt til et for ham uvanlig arbeid som oversteg hans krefter eller hvis arbeidet måtte utføres under ekstraordinært ugunstige omstendigheter.»

Begrepet bedriftsulykke ble videreført i de tidligere lovene om ulykkestygd, men erstattet av begrepet arbeidsulykke i lov 12. desember 1958 nr. 10 om yrkesskadetrygd (yrkesskadetrygdloven) § 10. Noen realitetsendring var det imidlertid neppe tale om. Heller ikke i forarbeidene til disse lovene ble det gitt noen videre omtale av ulykkesbegrepet. I Rikstrygdeverkets utredning fra 1956 om å slå sammen ulykkestygdlovene til en felles lov om yrkesskadetrygd, er det gjort rede for forståelsen av de dagjeldende trygde-lovers bestemmelser om erstatning for «yrkesulykke», og foreslått en utvidelse av dekningen. Om dette uttales side 28:

«Den någjeldende ordning kan enkelte ganger føre til lite rimelige resultater når forholdet er at den trygdede er kommet til skade eller blitt syk på grunn av en begivenhet som skyldes hans yrke, men som ikke kan anerkjennes som noen ulykke. Den beste ordning ville utvilsomt ha vært om enhver skade eller sykdom som skyldes vedkommendes yrke ga rett til stønad uten hensyn til om den skadevoldende begivenhet var en «ulykke» eller ikke, og for den

saks skyld uten hensyn til om det er inntruffet noen «begivenhet».»

Departementet fremmet ikke Rikstrygdeverkets forslag om en utvidelse av ulykkesbegrepet, jf. Ot.prp. nr. 35 (1958) *Om lov om yrkesskadetrygd* side 24. Begrensningen av dekningen til bare å omfatte arbeidsulykke, skyldes lovgivers valg i 1958. Lovgiver har senere fastholdt at yrkesskadetrygden ikke skal dekke alle, men kun en nærmere angitt del av yrkesrelaterede skader.

I NOU 1976: 16 *Yrkesbetingede helseskader og folketrygden* drøftes blant annet gjeldende regler om yrkesskade etter ulykke. Om begrepet «ulykke» uttales side 78:

«Selve begrepet ulykke omfatter ikke enhver hendelse eller påkjenning som fører til skade. Gjennom praksis er det etterhvert fastslått visse grenser for ulykkesbegrepet.

Som hovedregel kan en slå fast at den skadde må ha vært utsatt for en ytre påkjenning eller belastning som ligger utenfor rammen av en ordinær arbeidsprestasjon. Den skadevoldende hendelse må skje uventet eller uforutsett og ha oppstått med en viss plutselighet. Det må med andre ord ha foreligget et ulykkesmoment.»

NOU 1988: 6 *Erstatning og forsikring ved yrkesskade* viser til at «arbeidsulykke» er nærmere fastlagt gjennom en omfattende praksis. Utvalget sammenfattet rettstilstanden slik på side 36:

«I praksis blir den markerte ulykkeshendelsen som at skadede har falt, glidd eller snublet tillagt vesentlig betydning. Dersom den skadevoldende hendelse fremtrer som uventet eller uforutsett med en viss plutselighet, blir skaden som derved voldes godkjent som yrkesskade uten hensyn til om man egentlig kan si at påkjenningen ligger utenfor arbeidets alminnelige ramme, f.eks. når en bygningsarbeider skader seg i forbindelse med at han glir på leire eller sne. Spørsmålet om påkjenningen eller belastningen ligger utenfor den alminnelige ramme, blir først og fremst aktuelt når det ikke har skjedd noe markert ulykkesartet, men hvor ulykkesmomentet ligger i det usedvanlige i forhold til den daglige påkjenning, f.eks. hvor en arbeidstaker må utføre et løft som er langt tynge enn hva arbeidsforholdet normalt krever.»

Någjeldende arbeidsulykkesbegrep kom inn i folketrygdloven 1997. Her ble det i § 13-3 andre

ledd tatt inn en definisjon av arbeidsulykke. Bestemmelsen avløste folketrygdloven 1966 § 11-4 nr. 1 og bygget på Trygdlovutvalgets § 17-2 i NOU 1990: 20 *Forenklet folketrygdlov*. Departementet presiserte i Ot.prp. nr. 29 (1995–96) *Om ny lov om folketrygd (folketrygdloven)* side 130 at begrepet hadde fått et klart innhold gjennom praksis. Bestemmelsen i § 13-3 andre ledd svarte til definisjonen som ble lagt til grunn i praksis.

Yrkesskadeutvalget foreslo i NOU 2004: 3 *Arbeidsskadeforsikring* at gjeldende arbeidsulykkesbegrep ble videreført i en ny lov om arbeidsskadeforsikring, se punkt 11.3.3.

I Prop. 193 L (2012–2013) *Lov om arbeidsskadeforsikring* tok departementet til orde for en videreføring, se punkt 6.2.3.5:

«Avgrensning av yrkesskadedekningen gjennom et krav om arbeidsulykke er et bevisst valg som lovgiver har gjort gjeldende for begge regelverk. Rekkevidden av hva som skal regnes som arbeidsulykke er klarlagt gjennom en omfattende praksis, ikke minst flere dommer fra Høyesterett. Departementet mener det er riktig at også arbeidsskadeforsikringsloven har regler som stiller krav til den skadevoldende hendelsen på arbeidsplassen. Et slikt krav kan bidra blant annet til å begrunne obligatoriske særregler for skader som skyldes arbeidet. Departementet foreslår å videreføre det gjeldende arbeidsulykkesbegrepet i folketrygdloven § 13-3 andre ledd, jf. yrkesskadeforsikringsloven § 11 første ledd bokstav a. Dette er i tråd med Yrkesskadeutvalgets forslag i 2004. Av informasjonshensyn bør ordlyden i folketrygdens bestemmelse benyttes, men det må foretas enkelte justeringer som følge av rettspraksis.

Departementet foreslår derfor at plutselig eller uventet i det markerte arbeidsulykkesbegrepet endres til plutselig og uventet, se lovforslaget § 11 andre ledd bokstav a. Tilsvarende at ytre ikke videreføres i det avdempede arbeidsulykkesbegrepet, se lovforslaget § 11 andre ledd bokstav b.»

Lovforslaget ble supplert av et forslag om «plutselig løfteskade».

3.4.3 Om bakgrunnen for et krav om arbeidsulykke

Vilkåret om (arbeids)ulykke stiller krav til («kvalifiserer») den skadevoldende hendelsen. Ikke alle

skader som skyldes hendelser i arbeid på arbeidst stedet i arbeidstiden kan dermed godkjennes som yrkesskade. Spørsmålet om hvorfor den skadevoldende hendelsen («ansvarsgrunnlaget») på denne måten er «kvalifisert», har flere innfallsvinkler og grunnlag for refleksjoner. Nedenfor trekkes det fram noen sentrale momenter.

Et perspektiv er det historiske; allerede i lov om ulykkesforsikring fra 1894 var det krav om bedriftsulykke, se punkt 3.4.2. Tidvis løftes det forsikringsmessige aspektet fram; i ulykkesforsikring er det et krav om at noe «ulykkesartet» må ha skjedd for å utløse forsikringen. Likheten mellom yrkesskadetrygd og ulykkesforsikring både med hensyn til begrunnelse og vilkår for særytelser/erstatning, kan tilsi at det er parallellitet i dekningsfeltet.

Norge har et godt økonomisk sikkerhetsnett gjennom de generelle trygdeordningene, som får anvendelse også i yrkesskadetilfellene. Derfor må det stilles strenge krav til hva som regnes som yrkesskade og som dermed gir rett til tilleggserstatning. Tillit til yrkesskadeordningen forutsetter at den er smal med skarpt tilskårede vilkår. En måte å sikre denne målsettingen på, er å sette klare rammer for hva som regnes som arbeidsulykke.

I tillegg framholdes det at et slikt kravet motiverer at skader på arbeidst stedet behandles gunstigere enn skader som skjer andre steder. Dette grunnlaget er forbundet med et sentralt og uttalt hensyn bak yrkesskadetrygden – risikokompensasjon.

Etter folketrygdloven § 13-1 er formålet med yrkesskadedekningen å gi «særfordeler utover folketrygdens ordinære stønadssystem».

I HR-2004-556-A (Gravøl) avsnitt 28 heter det at formålet er å gi kompensasjon for «den særlige risiko som antas å følge av det arbeid man utfører». HR-2014-997-A (Aking) avsnitt 29 gir en noe mer utfyllende formålsangivelse:

«Generelle regler om yrkesskadetrygd ble innført ved yrkesskadetrygdloven 1958. Formålet var å «erstatte skader som skyldes arbeidet eller den spesielle risiko det medfører», se Ot.prp. nr. 35 (1957–1958) side 25. Den underliggende begrunnelsen må blant annet ha vært at arbeidstakere som utsettes for risiko de bare i liten grad selv kan kontrollere, bør holdes skadesløse dersom risikoen gir seg utslag i skade [...] Selv om lovgrunnlaget for yrkesskadetrygden har skiftet flere ganger siden, er formålet fortsatt det samme [...]»

Gravøldommens formålsbetraktninger er repetert i en rekke nyere avgjørelser, for eksempel i HR-

2022-2178-A (Prostatakreft), HR-2024-1571-A (Hjemmekontor) med videre referanser, HR-2024-1982-A (Besvimelse) og HR-2024-2272-A (Følgeskade).

På denne bakgrunn vil enkelte anføre at ingenting ved formålet med yrkesskadetrygden tilsier at arbeidstakeren skal være yrkesskadedekket bare fordi vedkommende skader seg i arbeid på arbeidsstedet i arbeidstiden.

Siden det er valgt en ordning hvor arbeidsgiver skal finansiere kostnadene til yrkesskader, kan yrkesskadedekningen oppfattes som en statlig regulering av forholdet mellom to private parter. I en slik form for regulering kan det tas hensyn til begge parters interesser. Dette kan ses slik at risikoen som omfattes av yrkesskadedekningen er risikoen lovgiver har ment at arbeidsgiver er nærmest til å bære ansvaret for.

3.4.4 Det markerte arbeidsulykkesbegrepet

Folketrygdloven § 13-3 andre ledd første punktum regulerer det markerte arbeidsulykkesbegrepet (det ulykkesartede).

Ordlyden forutsetter at hendelsen må være «ytre» eller ha hendt «plutselig eller uventet». Med «ytre» menes at det i utgangspunktet må ha skjedd noe utenfor den skadelidtes eget legeme, se HR-2005-2000-A (Skygge). I «plutselig» ligger et tidsmessig krav, hendelsen må ha skjedd umiddelbart eller akutt (ulykkesartet). I henhold til HR-2006-2107A (Fotball) avsnitt 29 skal imidlertid «eller» uventet tolkes som «og» uventet. Dette innebærer at selv om hendelsen skjer «plutselig», må den i tillegg være «uventet» – i betydningen uforutsett.

I mange tilfeller vil det som skjer plutselig også være uventet, men det er ingen automatikk i dette. Om en hendelse skal anses uforutsett, beror på hva som er vanlig i vedkommende arbeid. Normen beskriver følgelig til en viss grad en form for relativisering, se også HR-2009-2380-A (Musikklærer) avsnitt 34.

Spørsmålet er dermed hvor vesentlig avviket fra det ordinære må være, før arbeidsulykke foreligger. Det kan likevel ikke oppstilles krav om betydelig avvik.

Momenter som det i den forbindelse kan legges vekt på, er blant annet risikoen ved handlingen, om den inngår i de vanlige arbeidsoppgavene, kontrollen over situasjonen, involvert hastighet og kraft, om vedkommende faller og hva skadens art kan fortelle om hendelsesforløpet.

I Musikklærerdommen presiseres det at vurderingen av om påkjenningen eller belastningen

skal anses som usedvanlig, må ta utgangspunkt i hendelsens art og omstendighetene rundt denne, og ikke skadens art og omfang, men med det forbeholdet om at skaden kan være et bevismoment dersom hendelsesforløpet er uklart.

Typiske tilfeller etter folketrygdloven § 13-3 andre ledd første punktum kan være akutt skade ved bruk av maskiner eller verktøy, fallende gjenstand, eksplosjon og lignende. Videre anses ulykkesmomentet for å være til stede dersom vedkommende faller eller kommer i en forkjært stilling fordi taket glipper, glir på glatt gulv eller lignende. Det samme gjelder ved kontusjonsskader.

Når det gjelder fallskader, har Trygderetten godkjent flere tilfeller hvor skaden skyldes fall, også på samme plan, men uten påviselig ytre påkjennning. I samsvar med dette anses i Arbeids- og velferdsetatens praksis ethvert fall som arbeidsulykke. I Høyesteretts dom 31. oktober 2024 ble det under dissens 4-1 slått fast at en slik praksis ikke er bindende for arbeidsgivers forsikringselskap som privat pliktsubjekt, se HR-2024-1982-A (Besvimelse). Saken gjaldt skade etter fall på samme plan på grunn av besvimelse. Skaden ble ikke godkjent som yrkesskade. Ut fra lovforarbeidene og formålet med yrkesskadeforsikringsloven § 11, mente Høyesterett at fall på arbeid som skjer uten ytre påvirkning, og der skaderisikoen ikke er økt – for eksempel fra stående posisjon på flatt underlag – ikke er omfattet av arbeidsulykkesbegrepet. Årsaken til skaden må ha en tilknytning til arbeidet eller risikofaktorer på arbeidsstedet, og gjelder mellom annet ikke der årsaken til fallet er sykdom eller at noen akutt blir dårlig, som i den aktuelle saken. Forvaltningspraksis knyttet til folketrygdloven § 13-3 andre ledd første punktum, er ikke avgjørende for tolkingen av yrkesskadeforsikringsloven § 11 første ledd bokstav a.

HR-2009-2191-A (Matforgiftning) omhandlet spørsmålet om smitte (matforgiftning) via et måltid mat kunne godkjennes som yrkesskade eller yrkessykdom, jf. folketrygdloven § 13-3 andre ledd første punktum og § 13-4 første ledd, jf. andre ledd. Skadelidte ble matforgiftet i forbindelse med en arbeidslunjsj og utviklet sekundær leddsykdom. Både flertallet og mindretallet slo fast at påføring av smitte ikke kan anses som arbeidsulykke. Av avsnitt 22 følger at smitte normalt vil være forårsaket av en ytre hending som har inntrådt plutselig og uventet, men at påføring av smitte vanligvis mangler det ulykkesmoment som særpreger en arbeidsulykke. Slike tilfeller omfattes derfor i sin alminnelighet ikke av § 13-3 andre ledd første punktum.

Bare unntaksvis kan påføring av smitte anses som arbeidsulykke, der dette skjer ved en ulykkesartet hendelse, eksempelvis sprøytestikk. Det betinger imidlertid at sprøyten er infisert og overfører smitte, se presiseringer i HR-2009-2379-A (Myggstikk).

Høyesterett kom etter en totalvurdering til at myggstikk med påfølgende smitte og streptokokk A-infeksjon, ikke gikk inn under det markerte arbeidsulykkesbegrepet. Den aktuelle hendelsen hadde – selv om man ser stikket og smitten under ett – karakter av å tilhøre dagliglivets risiko. Etter Høyesteretts syn kunne den følgelig ikke få det preg av ulykkesmoment som det markerte arbeidsulykkesbegrepet krever når hendelsen i seg selv er lite ulykkespreget.

Psykisk sykdom i forbindelse med ran, overfall og katastrofer kan godkjennes som yrkeskade. Alvorlige psykiske påkjenninger i forbindelse med trusler om grov vold, trusler om avretting eller tilsvarende påkjenninger, innfrir også kravet til ulykkesmoment, se blant annet Skårberg side 146–153. Se punkt 3.4.5 nedenfor om psykiske påkjenninger og belastninger og det avdempede arbeidsulykkesbegrepet.

3.4.5 Det avdempede arbeidsulykkesbegrepet

Som arbeidsulykke regnes imidlertid ikke bare det «ulykkesartede», men også tilfeller av ekstraordinær belastning eller påkjenning – det avdempede arbeidsulykkesbegrepet – se folketrygdløven § 13-3 andre ledd andre punktum.

Selve ulykkesmomentet ligger her i den usedvanlige påkjenningen, det vil si en påkjenning som er utenfor det vedkommende kunne være forberedt på, eller utenfor det som kunne unngås. I regelen kommer det avdempede arbeidsulykkesbegrepet på spissen ved «kraftanstrengelser», det vil si ved påkjenninger eller belastninger som følge av at det er foretatt bevegelser i en kroppslig uheldig stilling, typisk i forbindelse med løfting, bæring, skyving og trekking. Det markerte og det avdempede arbeidsulykkesbegrepet kan imidlertid gli over i hverandre, da de er ikke så adskilte som begrepsbruken kunne tilsi.

Ordlyden krever at hendelsen må være «ytre», «konkret tidsbegrenset» og medføre «en påkjenning eller belastning som er usedvanlig i forhold til det som er vanlig i vedkommende arbeid». Høyesterett slo imidlertid fast i HR-2005-2000-A (Skygge) avsnitt 51 at det ikke er krav om «ytre» hendelse etter denne bestemmelsen. I tilfeller hvor arbeidstakeren på grunn av

en vanskelig arbeidsstilling eller av andre grunner er blitt utsatt for en ekstraordinær påkjenning, stilles det ikke noe tilleggskrav om ytre hendelse.

«Konkret tidsbegrenset» beskriver det tidsmessige vilkåret. I praksis omfattes ikke påkjenninger ut over et skift eller en arbeidsdag, se HR-2013-984-A (Sofienbergparken I).

Om kravet til usedvanlig påkjenning eller belastning, uttales det i Musikkklærerdommen at avvik fra det normale i vedkommende arbeid kan anses som arbeidsulykke etter det avdempede arbeidsulykkesbegrepet.

Avviket kan enten bestå i at arbeidstakeren har utført oppgaver som ligger utenfor rammene for arbeidet, eller i at ordinært arbeid har blitt gjennomført på en usedvanlig måte. Uansett er det et vilkår at avviket medfører en usedvanlig påkjenning. I samme dom presiseres det, med henvisning til HR-2007-1004-A (Palleløft), at det ikke er avgjørende hvorvidt den aktuelle oppgaven inngår i hovedarbeidsoppgavene til arbeidstakeren. Sentralt står spørsmålet om oppgaven er en del av vedkommendes normale arbeidsoppgaver. I Palleløftkjennelsen ble det lagt til grunn at selv om stabling av paller i en samlet operasjon ved avslutning av et kveldsskift ikke inngikk i vedkommendes hovedarbeidsoppgaver, var dette et for «lite avvik fra normal arbeidsprosedyre til at den skal kunne bevirke at hendelsen må betraktes som arbeidsulykke», se avsnitt 41. Momenter nevnt foran under det markerte arbeidsulykkesbegrepet, kan inngå i relativiseringen etter andre punktum.

Etter praksis kan også andre forhold gjøre at hendelsen anses som arbeidsulykke, slik som sterkt tidspress, mangelfull erfaring grunnet alder, instruksjon eller lignende.

Høyesterett uttaler eksplisitt i Palleløftkjennelsen avsnitt 39 at vurderingstema ved løft av gjenstander er om disse var spesielt tunge, hadde uventet vekt, om løftet lå utenfor de normale arbeidsoppgavene eller foregikk i en vanskelig arbeidsstilling eller under andre ugunstige omstendigheter.

Det synes også å være oppfatningen i juridisk teori at nettopp for yrkesgrupper som er særlig risikoutsatt, er det ikke grunn til å stille store krav til det avvik fra det normale som (den ytre) hendelsen må representere, se Kjønstad: *Folketrygdløven med kommentarer* (Oslo, 1998) side 483 og Øie: *Trygderetten og dens rettsanvendelse* (Oslo, 1994) side 418.

Strandberg framholder på Norsk Lovkommentar, note 84 til yrkesskadeforsikringsloven (oppdatert 21. mars 2024):

«I Rt. 2005 s. 1757 brukte Høgsterett det modifiserte («neddempa») arbeidsulukkesbegrepet slik at det vart stilt svært beskjedne krav om ei «ytre hending» jf. ftrl. § 13-3 andre ledd jf. yforsl. § 11 første ledd bokstav a. Ein kneskade etter ein unnamanøver, som kom av at den skadelidne feilaktig trudde han ville kollidera med ein stålbjelke, vart akseptert som arbeidsulukke i yrkesskadeforsikringslova sin forstand.»

Hagstrøm og Stenvik skriver om «avviket» i Erstatningsrett 2. utgave (Oslo, 2019) side 377:

«Ser man den foreliggende rettspraksis i sammenheng, kreves det ikke nødvendigvis særlig meget for at kravet om ulykkeskarakter skal være oppfylt. Noen klar og entydig linje er det imidlertid vanskelig å utlede av denne praksis. Avgjørelsene er utpreget konkret begrunnede, og fremstår til tider som lite konsistente.»

Psykiske påkjenninger og belastninger som følge av mellom annet mobbing og trakassering, arbeidspress, beskyldninger, arbeidskonflikter, oppsigelse, politianmeldelse og omorganisering, faller gjennomgående utenfor det avdempede arbeidsulykkesbegrepet, se Skårberg side 153–154. Se punkt 3.4.4 om psykiske påkjenninger og belastninger og det markerte arbeidsulykkesbegrepet.

3.4.6 Den negative avgrensningen av arbeidsulykkesbegrepet

Som det redegjort for i punkt 3.4.4 og 3.4.5, er en arbeidsulykke en «plutselig eller uventet ytre hending» eller en «konkret tidsbegrenset ytre hending som medfører en påkjenning eller belastning som er usedvanlig». Lidelser som har utviklet seg over tid, faller derfor utenfor definisjonen i folketrygdloven § 13-3 andre ledd. Dette er i tillegg presisert i folketrygdloven § 13-3 tredje ledd, som lyder:

«Belastningslidelser som over tid har utviklet seg i muskel-/skjelett-systemet, regnes ikke som yrkesskade. Det samme gjelder lidelser som har utviklet seg som følge av psykiske påkjenninger eller belastninger over tid.»

Professor dr. juris Morten Kjelland redegjør slik for bestemmelsen i Karnov Lovkommentarer, note 10 til § 13-3 tredje ledd, å jour 22. september 2025:

«Utenfor arbeidsulykkesbegrepet faller belastningsskader som over tid har utviklet seg i muskel-/skjelettsystemet, se § 13-3 tredje ledd første punktum. Det samme gjelder for lidelser som har utviklet seg som følge av psykiske påkjenninger eller belastninger over tid, se bestemmelsens andre punktum. Disse avgrensningene følger allerede av bestemmelsens andre ledd, der det ligger implisitt i «plutselig»-kriteriet under det markerte ulykkesbegrepet og tidskriteriet under det avdempede ulykkesbegrepet.»

Departementet viser til at bestemmelsen ble tatt inn i folketrygdloven av 1997. Det framgår av lovmerknaden i Ot.prp. nr. 29 (1995–96) at bestemmelsen er i samsvar med gjeldende rett og at presiseringen er gjort «av informasjonshensyn». Lovforslaget bygget i stor grad på NOU 1990: 20 som også hadde foreslått å ta inn en presisering av hva som faller utenfor arbeidsulykkesbegrepet av informasjonshensyn, se NOU 1990: 20 s. 581. Presiseringen er imidlertid unødvendig, siden ulykkesbegrepet i seg selv innebærer en avgrensning mot skader og sykdommer som skyldes påkjenning eller belastning ut over tidsintervallene i andre ledd.

Det er imidlertid ikke slik at de som får skader og sykdommer som følge av påkjenninger og belastninger «over tid», står uten yrkesskade-rettigheter. Lovens system innebærer at slike skader og sykdommer vurderes etter reglene om yrkessykdom.

Skade som er påført ved flere etterfølgende og likeartede hendelser som hver for seg faller inn under begrepet arbeidsulykke, kan ikke nektes godkjent under henvisning til at dette er tale om påkjenninger «over tid» etter tredje ledd.

Dersom skaden skyldes vedvarende påkjenninger over tid, kan hendelsesforløpet likevel ikke splittes opp i elementer som så bedømmes isolert mot arbeidsulykkesbegrepet. Det vil innebære en omgåelse av bestemmelsen i tredje ledd, se HR-2013-985-A (Sofienbergparken I) avsnitt 51.

3.5 Forholdet til våre internasjonale forpliktelser

Norge har inngått eller tiltrådt en rekke internasjonale avtaler som får betydning på folketrygdens område. Disse avtalene kan deles i to kategorier; koordineringsinstrumenter og standardsettingsinstrumenter. De viktigste koordineringsforpliktelsene følger av EØS-avtalen, med tilhø-

rende sekundærlovgivning, se særlig forordning (EF) nr. 883/2004 av 29. april 2004 om koordinering av trygdeordninger (heretter trygdeforordningen) og forordning (EF) nr. 987/2009 av 16. september 2009 om regler for gjennomføring av forordning (EF) nr. 883/2004 (heretter gjennomføringsforordningen). Av andre koordineringsavtaler kan nevnes EFTA-konvensjonen og nordisk konvensjon om trygd, bestemmelsene om trygdekoordinering i separasjonsavtalen mellom EØS/EFTA-statene og Storbritannia, samt avtalen mellom EU og EØS/EFTA-statene om trygdekoordinering for britiske statsborgere (trianguleringsavtalen). Noen av disse avtalene har enkelte bestemmelser som avviker fra forordningen, men de kan også ha særregler som gjør unntak fra reglene i forordningen. Det er også inngått avtale om trygdekoordinering mellom Island, Liechtenstein, Norge og Storbritannia, samt en rekke bilaterale trygdeavtaler. De bilaterale trygdeavtalene regulerer først og fremst det trygdemessige lovvalget, men de regulerer også trygdekoordinering av pensjonsytelser. Norge har også sluttet seg til ulike avtaler under ILO, Europarådet og FN, som fastsetter generelle eller spesielle minstestandarder for nasjonale trygdeordninger.

Trygdeforordningen, gjennomføringsforordningen og de senere endringsforordningene er inkorporert i folketrygdloven § 1-3 a. Det følger av denne bestemmelsen at folketrygdloven skal fravikes i den utstrekning det er nødvendig for å overholde forpliktelser som følger av de to forordningene.

Yrkesskadedekning etter folketrygdloven kapittel 13 regnes som ytelser ved yrkesskade og yrkessykdom etter trygdeforordningen, jf. trygdeforordningen artikkel 3 nr. 1 bokstav f. Dette innebærer at bestemmelsene i folketrygdloven kapittel 13 må tolkes og anvendes i samsvar med de relevante bestemmelsene i trygdeforordningen, samt EØS-avtalens hoveddel, se folketrygdloven § 13-1 a, jf. § 1-3. Regler av betydning for ytelser ved yrkesskade og yrkessykdom framgår i hovedsak av trygdeforordningen avdeling I, avdeling II og avdeling III kapittel 2.

Trygdeforordningen artikkel 38 har bestemmelser som sikrer at yrkesskadeytelser normalt bare gis etter én stats lovgivning. Når en person som har pådratt seg en yrkessykdom har hatt arbeid i to stater, og arbeidet i begge stater etter

sin art kan forårsake den aktuelle sykdommen, skal ytelsene som vedkommende eller de etterlatte kan gjøre krav på, «utelukkende gis etter lovgivningen i den siste staten hvis vilkår er oppfylt». Artikkel 39 har bestemmelser som regulerer hvilken stat som skal være ansvarlig for å dekke utgiftene til ytelser ved forverring av en yrkessykdom.

Ved uførhet som skyldes yrkesskade eller yrkessykdom stiller ikke folketrygdloven krav om fortsatt medlemskap i folketrygden for at ytelsene skal kunne utbetales, jf. folketrygdloven § 12-17 første ledd bokstav b. Dette innebærer at ytelsene vil bli utbetalt selv om vedkommende flytter fra Norge, uavhengig av om det er til en annen EØS-stat eller til en stat utenfor EØS. For uførhet som skyldes yrkesskade eller yrkessykdom vil følgelig trygdeforordningens eksportabilitetsbestemmelser ikke medføre utvidet eksportadgang sammenholdt med nasjonal lovgivning. Yrkesskade-reglene oppstiller heller ingen særskilte krav til opphold i Norge. Arbeidsulykker som fant sted i en annen EØS-stat likestilles med arbeidsulykker som har funnet sted i Norge, ved vurderingen av bestemmelsen om uføretrygd ved yrkesskade i folketrygdloven § 12-17, i tråd med trygdeforordningen artikkel 40, jf. artikkel 5. Det er et vilkår at arbeidsulykken er anerkjent under den andre medlemsstatens regelverk, samt at ingen kompensasjon er eller vil bli utbetalt av den andre medlemsstaten.

Folketrygdlovens regler om yrkesskadedekning inneholder ingen vilkår som knytter rettsvirkninger til status som norsk statsborger. Etter artikkel 5 i trygdeforordningen, om likestilling av ytelser, inntekter, faktiske forhold eller hendelser inntruffet på andre staters territorier, må en skade som inntreffer under reise til eller fra arbeid på territoriet til en annen medlemsstat enn den kompetente, anses som inntruffet på den kompetente statens territorium. Bestemmelsen kommer bare til anvendelse for Norge som kompetent stat i de unntakstilfellene der skade som er påført under reise til og fra arbeid kan godkjennes som yrkesskade etter norsk lovgivning, altså når transporten skjer i arbeidsgivers regi, se folketrygdloven § 13-6.

Ingen av endringene som foreslås i proposisjonen, vil være i strid med Norges internasjonale forpliktelser.

4 Andre nordiske lands yrkesskadelovgivning

4.1 Innledning

Hensikten med dette punktet er å kartlegge om enkelte andre nordiske lands yrkesskadelovgivning har et krav om arbeidsulykke, og om og på hvilken måte dette «kvalifiserer» skadehendelsen.

Vilkårene for å få erstatning eller særfordeler ved yrkesskade er normalt uttrykkelig regulert i de ulike lands yrkesskadeordninger.

Selv om graden av regulering kan variere fra land til land, vil i de fleste tilfeller et minimum av obligatoriske vilkår være definert i lov eller avtale. Ofte finner man en del fellestrekk i vilkårene som settes.

Det er videre vanlig at det i lov eller avtale angis noen definisjoner eller avklaringer av hva som skal regnes som en yrkesskade.

I de fleste land synes man å skille mellom definisjon av yrkesskader og yrkessykdommer. Definisjonen av hva som er en yrkesskade inneholder ofte flere av disse momentene:

- omfatter i hovedsak personskader
- skaden skal kunne tilbakeføres til en uventet plutselig, ytre hendelse
- ulykken må skje mens man er yrkesskadedekket (bedriftsmessige vilkår)
- årsakssammenheng mellom ulykken/hendelsen og skaden

Den konkrete utformingen av disse kriteriene, og hvilke som benyttes, varierer noe mellom landene.

I enkelte systemer oppstiller man også tilleggskrav, for eksempel om at skadelidte må være ute av stand til å arbeide en viss periode (ofte en til tre dager). Begrunnelsen for en slik avgrensning er å holde de mer bagatellmessige skadene utenfor. Nedenfor gis en kort framstilling av arbeidsulykkesbegrepet i dansk, finsk og svensk yrkesskadelovgivning.

4.2 Danmark

Arbejdsskadesikringsloven sikrer erstatning til blant annet arbeidstakere ved yrkesskade og

yrkessykdom. Arbejdsmarkedets erhvervssikring (AES) behandler kravene om erstatning. AES er en selveiende institusjon administrert av Arbejdsmarkedets tillægspension (ATP).

Etter loven kan yrkesskade anerkjennes som ulykke, hvis en personskade er forårsaket av en hendelse eller en påvirkning som skjer plutselig eller i løpet av fem dager, og er en følge av arbeidet eller de forhold det er foregått under, se § 6 første ledd, jf. § 5.

Det betyr at det skal være tale om:

- en personskade
 - fysisk eller psykisk skade
 - skaden har medført varige eller forbigående plager
 - det er ikke et krav at skaden er blitt eller skal behandles
- en hendelse eller påvirkning i arbeidet er årsak til skaden (årsakssammenheng)
- hendelsen eller påvirkningen skjer plutselig eller i løpet av fem dager

Det er likevel ikke alle skader som har skjedd på arbeidet som er en ulykke. For eksempel vil et mindre blått merke, en overfladisk rift eller en forskrekkelse ikke umiddelbart anses som en personskade. Der er dermed en nedre grense for hva som utgjør en personskade. Av Ankestyrelsens praksis følger det at personskade foreligger først der skadefølgen har betydning for skadelidtes aktuelle eller etterfølgende helsetilstand.

En hendelse ser ut til å kunne være nær sagt hva som helst. Fra praksis nevnes; å bøye seg ned for å sette fra seg en pose, vaksinerings og urettmessig anklage om å ha begått en alvorlig straffbar handling. Alt som ikke anses som hendelser, er uansatt påvirkning. Et eksempel fra praksis er flyreise fra Danmark til Asia, der vedkommende fikk blodpropp. Men selvstendig rettslig betydning har det ikke om noe kan regnes som hendelse eller påvirkning. Påvirkning ut over fem dager har grenseflate mot yrkessykdom, men ved yrkessykdom er det som hovedregel krav om at det blant annet må foreligge listesykdom. For listesykdommene er det ingen tilsvarende nedre grense for den tidsmessige påvirkningen.

Sammenfattet synes arbeidsulykkesbegrepet i praksis avvirket og erstattet med krav om henholdsvis hendelse eller påvirkning. På veien dit var arbeidsulykkesbegrepet, som lå tett opp til det norske markerte arbeidsulykkesbegrepet, i en periode supplert med regler om «plutselig løfte-skade».

Begrepene hendelse og påvirkning kan neppe sies å oppstille noen reelle skranker ved avgjørelsen av om en skade kan godkjennes som yrkesskade, slik som det avviklede kravet om arbeidsulykke gjorde.

Vurdert ut ifra AES' praksisredegjørelse og Ankestyrelsens prinsippavgjørelser, ser det ut til at mye står og faller på årsaksvurderingen. Er det medisinsk (biologisk, logisk og naturlig) og juridisk (latenstid) årsakssammenheng mellom hendelse/påvirkning og skaden, legges i regelen (også) til grunn at lovens krav til hendelse eller påvirkning er oppfylt. Det er ikke sikkerhetsventil for yrkesskader.

4.3 Finland

Arbeidstakerne er yrkesskadedekket gjennom en lovpålagt obligatorisk forsikringsordning ved yrkesskader og yrkessykdommer, se lag 14. april 2015/459 om olycksfall i arbeidet och om yrkessjukdomar. Ordningen administreres av forsikringsnæringen.

Staten er selvassurandør. Yrkesskadeforsikringen er primær, og yrkesskadene belaster dermed ikke det alminnelige trykkesystemet.

I lovens § 17 slås fast at som «olycksfall avses en plötslig, oförutsedd händelse som orsakas av en yttre faktor och leder till en skada eller en sjukdom hos en arbetstägare». Paragraf 18 lister opp «andra skador och sjukdomar som ska anses vara orsakade av ett olycksfall». Det er skadetyper som ikke uten videre ville ha vært omfattet av § 17. Eksempelvis omfatter § 18 1) gnagsår på grunn av friksjon. Det er ikke sikkerhetsventil for yrkesskader.

I henhold til Olycksfallsförsäkringscentralens praksisredegjørelse, er *ytre faktorer* for eksempel å skli på gaten, et hull i veien, en gjenstand som faller eller en skarp gjenstand som treffer hånden. Også syre, virus eller bakterie kan være en ytre faktor i lovens forstand. I noen tilfeller omfattes også muskel- eller seneømheter, selv om det ikke kan påvises en ytre faktor, se § 33 omtalt nedenfor. Vanligvis er det snakk om strekk i ryggen i forbindelse med et tungt løft. *Plutselig* forutsetter at hendelsen skjer umiddelbart og raskt (for eksempel å falle, falle fra høyde, kollisjon).

Uforutsett tilsier at hendelsen er uavhengig av ansattes vilje. Hvis arbeidstakeren påfører seg en skade med vilje, er skaden ikke forårsaket av arbeidsulykke.

I § 33 er det særregler om verk/støhet/strekk (ømheter) i muskler og sener som ikke faller inn under § 17, men skyldes «enskilda påfrestande arbetsrörelser i arbete». Videre presiserer § 34 at skader i forbindelse med mishandling eller annen forsettlig handling, er yrkesskade. Paragraf 35 omfatter psykisk sjokkreaksjon forårsaket av arbeidsulykke. Sykdommene er avgrenset til akutt stressreaksjon, PTSD (posttraumatisk stresslidelse) og personlighetsforandringer på grunn av katastrofeopplevelser av kortere eller lengre art.

Sammenfattet synes arbeidsulykkesbegrepet å ligge tett opp til det norske markerte arbeidsulykkesbegrepet, men inneholder ikke en relativisering. Bestemmelsen i § 18 sammenholdt med § 33 synes å kunne bidra til å dempe rigiditeten ved et så vidt markert arbeidsulykkesbegrep, og dermed ha en lignende funksjon som det norske avdempede arbeidsulykkesbegrepet.

4.4 Sverige

Socialförsäkringsbalken (2010:110) kapittel 38–42 har regler om yrkesskade og yrkessykdom. Försäkringskassan behandler krav om ytelser.

Loven suppleres av AFA försäkring, som på oppdrag fra arbeidslivets parter administrerer kollektivavtalte forsikringer. Disse gir økonomisk kompensasjon ved sykdom, yrkesskade, arbeidsledighet, dødsfall og foreldrepermisjon.

Etter lovens kapittel 39 § 3 første punktum, menes med yrkesskade «en skada till följd av olycksfall eller annan skadlig inverkan i arbetet». Som yrkesskade regnes en personskade, men også skade på protese eller annen lignende anordning da ulykken inntraff, se § 4.

Begrepet olycksfall er ikke definert i lovteksten, men utviklet i praksis – selv om det per i dag ikke er en festnet praksis som løser alle spørsmål begrepet reiser. Olycksfall har likhetstrekk med vårt begrep arbeidsulykke.

Det er en hendelse som må være kortvarig, uvanlig og uforutsett. Eksempelvis regnes løft eller andre anstrengende momenter i arbeidet kun som olycksfall når det samtidig skjer noe uvanlig eller uforutsett. Etter eldre rettspraksis menes med kortvarig hendelse et hendelsesforløp som strekker seg over høyst fem dager, med andre ord en normal arbeidsuke. Det er ikke sikkerhetsventil for yrkesskade.

En yrkesskade kan imidlertid også være en sykdom som oppstår eller forverres på grunn av arbeidet eller arbeidsforholdene. Skaden må være forårsaket av «annan skadlig inverkan i arbeidet». Synonymt med uttrykket skade på grunn av «annan skadlig inverkan» benyttes også arbeidsjukdom (yrkessykdom), men som ikke er et rettslig begrep i den allmenne arbeidsskadeforsikringen. «Annan skadlig inverkan» defineres som enhver faktor i arbeidsmiljøet som kan ha en uheldig innvirkning på den fysiske og psykiske helsen. Arbeidsskadeforsikringen har et generelt (åpent) skadebegrep, som innebærer at alle typer skade-relaterte helseutfordringer kan omfattes av yrkesskadelovgivningen. Lovgivningen definerer heller ikke hvilken type eller hvilken grad av skadelig eksponering som kreves for at arbeidet skal anses som skadelig, eller hvilke sykdommer som kan godkjennes som yrkesskader. Hva arbeidsskadeforsikringen godkjenner som en yrkesskade, avgjøres i stedet fra sak til sak.

I grenseland mellom yrkesskade og yrkessykdom ligger det som kan kalles forløftnings- eller overbelastningsskader. Dette kan typisk være saker der sykepleieren får en ryggskade i forbindelse med ordinært løft av en pasient, uten at pasienten gjør noe uventet. Kravet til olycksfall er ikke oppfylt i slike tilfeller, og skaden kan dermed ikke godkjennes som yrkesskade. Skaden regnes etter praksis derimot som yrkessykdom (norsk terminologi).

Lovens § 3 andre punktum oppstiller kravet til årsakssammenheng mellom arbeidsulykken og

skaden: «En skada ska anses ha oppkommit av sådan orsak, om övervägande skäl talar för det». Trass i ordlydens kvalifiserte beviskrav, er det i praksis tilstrekkelig med alminnelig sannsynlighetsovervekt (overvektsprinsippet).

Paragraf 5 avgrensar det generelle (åpne) yrkesskadebegrepet negativt:

«Som arbetsskada anses inte en skada av psykisk eller psykosomatisk natur som är en följd av en företagsnedläggelse, bristande uppskattning av den försäkrades arbetsinsatser, vantrivsel med arbetsuppgifter eller arbetskamrater eller därmed jämförliga förhållanden.»

Videre bestemmer § 6 at regjeringen «eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om i vilken utsträckning en skada, som inte beror på ett olycksfall men som har framkallats av smitta, ska anses som arbetsskada.»

Sammenfattet ligger arbeidsulykkesbegrepet tett opp til vårt markerte arbeidsulykkesbegrepet. Olycksfall suppleres av «annan skadlig inverkan», som gir en temmelig flytende og uklar overgang mellom hva som er yrkesskade og hva som er yrkessykdom (norsk terminologi). Uansett demper «annan skadlig inverkan» rigiditeten med et så vidt markert arbeidsulykkesbegrep, typisk i forbindelse med løfte- og belastningsskader. Det har dermed en lignende funksjon som det norske avdempede arbeidsulykkesbegrepet, men et bredere dekningsfelt. Alternativet har ingen relativisering.

5 Arbeidsulykkesbegrepet

5.1 Høringsforslaget

5.1.1 Innledning

Departementet framhevet i høringsnotatet at yrkesskadelovgivning skal sikre rett til erstatning for arbeidstakere som skader seg på jobb. Departementet mente at regelverket måtte sikre at arbeidsgiver, gjennom sine forsikringsordninger, står økonomisk ansvarlig for skader som skyldes arbeidsforholdet.

Samtidig er det viktig at arbeidsgiver ikke påføres byrder som skyldes andre forhold og som arbeidsgiver ikke kan forhindre gjennom tiltak for et fullt forsvarlig arbeidsmiljø. Det vil derfor være urimelig dersom arbeidsgiver skulle stå ansvarlig for absolutt alle skader som kan oppstå i arbeidstiden, uavhengig av om skaden skyldes arbeidet eller ikke.

Departementet mente på denne bakgrunn at yrkesskadereguleringen generelt og arbeidsulykkesbegrepet spesielt må utformes slik at arbeidsgiver svarer for den risikoen som skyldes arbeidet, og at arbeidstaker svarer for livets alminnelige risiko. Departementet pekte på at et arbeidsulykkesbegrep som treffer for smalt vil legge en for stor del av risikoen på arbeidstaker, men et arbeidsulykkesbegrep som treffer for vidt vil påføre arbeidsgivere for store kostnader og trekke i retning av at det er mindre ønskelig å ansette personer til å utføre oppgavene.

Departementet framhevet at relativiseringen innebærer at arbeidstaker selv svarer for skader som følge av påkjenninger og belastninger som er normalt i vedkommende yrke. Dette innebærer at personer som jobber i krevende/utsatte yrker, i mindre grad enn andre er dekket når de blir skadet mens de er på arbeid. Videre framhevet departementet at en generell yrkesskadeordning burde ha like regler for rett til erstatning som ivaretar alle yrkesgrupper og hensyntar likestillingsperspektivet.

Med bakgrunn i det overnevnte foreslo departementet i høringsnotatet å avvikle relativiserin-

gen av arbeidsulykkesbegrepet og bygge på risikoen (faren) ved det konkrete arbeidet. Jo mer risikofyllt arbeidet er, desto enklere burde det være å slå fast at det har skjedd en arbeidsulykke i lovens forstand. I denne sammenheng framhevet departementet at i anmodningsvedtak fattet våren 2025 hadde Stortinget tydelig signalisert at relativiseringen bør avvikles, men også at lovendringene skal komme alle arbeidstakergrupper til gode, ikke bare grupper med spesielt høy yrkesrisiko.

Departementet presiserte at forslaget avløste dagens arbeidsulykkesbegrep, og var ment å sikre en mer likeartet håndtering av arbeidstakere, og alle andre yrkesskadede persongrupper, når yrkesrisikoen materialiserer seg i en skade uten å vesentlig utvide dagens omfang av rett til yrkesskade. Departementet ba samtidig om nærmere innspill i høringsrunden på hvordan lovtekst og forarbeider kan utformes, slik at yrkesskadeordningen fortsatt kan være en tydelig og avgrenset ordning, og ikke utvides over tid uten at lovgiver tar stilling til det.

5.1.2 Det markerte arbeidsulykkesbegrepet

Departementet foreslo å fjerne relativiseringen. Med bakgrunn i dette foreslo departementet å ikke videreføre begrepet «uventet» i folketrygdløven § 13-3 andre ledd første punktum, men ellers beholde ordlyden. Departementet framhevet at dette ville si at skade som skyldes plutselig ytre hending, skal regnes som yrkesskade, uavhengig av om hendelsen kan forventes. Departementet foreslo at begrepene «plutselig» og «ytre» skulle bli forstått som i dag.

Ved skade etter fall i samme plan på grunn av såkalte indre årsaker, foreslo departementet at spørsmålet skal løses i samsvar med flertallsvurdering i HR-2024-1982-A (Besvimelse), se omtale i punkt 3.4.4. Departementet foreslo å videreføre praksis ved overføring av smitte, se HR-2009-2191-A (Matforgiftning) og HR-2009-2379-A (Myggstikk).

5.1.3 Det avdempede arbeidsulykkesbegrepet

Innledning

Departementet foreslo at uttrykket «konkret tidsbegrenset» skulle forstås som i dag. I samsvar med Skyggekjennelsen, foreslo departementet at ordlydens begrep «ytre» ikke skulle videreføres.

Departementets forslag innebar at hendelsen fortsatt må medføre en «påkjenning eller belastning». Det ble imidlertid foreslått at vilkåret i dag om at påkjenningen eller belastningen må være «usedvanlig» ikke skulle videreføres. Hendelsen må ha fysisk eller psykisk innvirkning på vedkommende, men det ble presisert av departementet at det ikke gjelder «kvalitative» krav. Departementet viste til at sammenhengen mellom bestemmelsene i folketrygdloven § 13-3 første og andre ledd likevel tilsier at hendelsen må kunne forårsake personskade, sykdom eller dødsfall – den må ha skadeevne.

Fjerne relativiseringen

Departementet foreslo at relativiseringen ikke skulle videreføres. Konsekvensen av dette var at der en skade forårsakes av eksempelvis et løft, kan skaden være en yrkesskade selv om løftet er normalt i vedkommende arbeid. Arbeidsgiver vil dermed svare for skader i arbeidet som til nå har vært arbeidstakers ansvar.

Departementet antok at dette ville bidra til at arbeidsgiver ble gitt et ytterligere insentiv for systematisk å forebygge uhell og ulykker. Slik insentiver kunne ses i sammenheng med for eksempel virksomhetens ansvar etter FOR-1996-12-06-1127 om systematisk helse-, miljø og sikkerhetsarbeid i virksomheter (Internkontrollforskriften) § 1. Det ble vist til at forskriften skal fremme et forbedringsarbeid i virksomhetene innen blant annet forebygging av uhell og ulykker forbundet med egen lovlig aktivitet, og forebygging av uønskede tilsiktede hendelser mv.

Krav om at skade er utslag av yrkesrisiko

Departementet foreslo at det i lys av lovgrunnlaget måtte være et krav om at forholdene som ledet fram til hendelsen, innebærer en *risiko*. Årsaken til skaden må ha tilknytning til arbeidet eller risikofaktorer på arbeidsstedet. På denne måten trekkes linjene til yrkesskadereglens formål.

Avgrensing mot «livets alminnelige risiko»

Departementet understreket at på bakgrunn av lovformålet skulle ikke ethvert forhold som ledet fram til hendelsen, kunne utgjøre en yrkesrisiko i lovens forstand. Intensjonen var ikke å oppstille et skille ut fra om det er en risiko som ofte eller sjelden er til stede, men siktemålet var i større grad å skille den «mer-risiko» som arbeidet/arbeids-situasjonen medførte, fra den risiko man ellers møter i livet. Dermed skulle det gjelde en form for differansebetragtning.

Departementet foreslo at for å ramme inn yrkesrisikoen på en effektiv og formålstjenlig måte, skulle grensen for hva som ikke skal regnes som en risiko etter loven bli trukket mot «livets alminnelige risiko». Det som faller innenfor denne risikoen skulle dermed ikke være rettslig relevant for yrkesskadedekningen. Eller omformulert, den rettslig relevante risikoen er den som overstiger livets alminnelige risiko. Livets alminnelige risiko refererer seg gjerne til de hendelsene eller omstendighetene som man må regne med kan skje i løpet av livet uavhengig av yrke, og som man ikke kan kreve erstatning for. Dette er forhold som er en naturlig del av livet, og som man må akseptere uten å kunne holde andre ansvarlige. Departementet mente at høyrisiko-aktiviteter som noen velger å gjøre på fritiden, klart faller utenfor.

5.1.4 Nærmere om rammene for det avdempede arbeidsulykkesbegrepet

Innledning

Departementet påpekte at forslaget innebar vanskelige avveininger og foreslo derfor rammer for de hyppigste sakstypene på bakgrunn norsk og dansk yrkesskadepraksis. Departementet ba høringsinstansene vurdere om de skisserte rammene i rimelig grad skilte mellom arbeidsulykker og det som kan beskrives som livets alminnelige risiko og om rammene for anvendelse av det avdempede arbeidsulykkesbegrepet var hensiktsmessig og rimelig.

Overordnet framhevet departementet at det imidlertid er nokså vanlig å utføre aktiviteter i privatlivet som innebærer en viss risiko, for eksempel kondisjons- og styrketrening, snømåking, snekring (og lignende praktiske ting mange gjør selv i stedet for å engasjere en håndverker). Departementet antok likevel at det ikke er alt som har en risiko på linje med slike aktiviteter, som bør anses som livets alminnelige risiko,

og at det heller ikke kan være avgjørende for vurderingen om skaden i prinsippet også kunne skjedd hjemme. Det kunne synes vanskelig å gi en helt klar avgrensning av livets alminnelige risiko, men departementet antok at det i hvert fall ville omfatte mye av det mennesker gjør som del av et vanlig liv uten at det anses som risikofyllt, for eksempel alminnelige bevegelser som å gå, sette og reise seg, snu seg, bøye seg ned og strekke seg etter noe, eller utføre lettere former for husarbeid.

Løfting og bæring av gjenstander

Innledning

Departementet foreslo at blant annet følgende forhold kunne medvirke til at hendelsen ble regnet som arbeidsulykke: gjenstandens vekt, herunder om vekten var uventet, om arbeidsforholdene var vanskelige, om arbeidet skulle foregå hurtig og derfor hadde utilstrekkelige forberedelser og om arbeidet foregikk under vanskelige forhold, for eksempel håndtering av gjenstander med armene over hodet.

Ikke arbeidsulykke

Ved enkeltløft med lettere gjenstander er påkjenningen vanligvis ikke utslag av en risiko ved arbeidet som overstiger livets alminnelige risiko. Det skal likevel foretas en konkret vurdering av saken. Unntaksvis kan det være tilfeller der kravet om arbeidsulykke er oppfylt, selv om det er tale om løft av gjenstand med en beskjeden vekt. Dette vil typisk være der arbeidsforholdene er svært vanskelige.

Gråsoner – samlet vurdering

Enkeltløft av middels tunge gjenstander befinner seg i en gråsoner. Det må derfor foretas en konkret, samlet vurdering av løftet og forholdene, hvor det blant annet ses på gjenstandens vekt, form og mulighetene for å håndtere den:

- Om løftet/håndteringen skjedde under vanskelige forhold (for eksempel i foroverbøyd posisjon eller med armene over hodet)
- Om løftet/håndteringen skjedde raskt og forberedelsene av den grunn var utilstrekkelige
- Om det var noe ved plassforholdene som kompliserte forløpet
- Om vekten var uventet

I lys av en slik samlet vurdering vil påkjenningen vanligvis være et utslag av en risiko ved arbeidet

som overstiger livets alminnelige risiko. Hendingen vil dermed regnes som en arbeidsulykke.

Arbeidsulykke

Ved enkeltløft av tunge gjenstander er påkjenningen utslag av en risiko ved arbeidet som overstiger livets alminnelige risiko. Det må foreligge helt spesielle omstendigheter for at arbeidsulykkesbegrepet ikke skal anses for å være oppfylt.

Som eksempel på en skade som vil godkjennes som yrkesskade med det nye arbeidsulykkesbegrep, vises til Trygderettens kjennelse i TRR-2025-3425. Ribbensbrudd oppstått ved løft av et glasselement på 150 kilo utført av tre personer, ble ikke godkjent som yrkesskade da Trygderetten ikke fant at vilkåret om arbeidsulykke var oppfylt. Hendelsen falt ikke inn under det markerte ulykkesbegrepet i folketrygdløven § 13-3 andre ledd første punktum. Det ble ikke ansett å være tale om løft av spesielt tung gjenstand der en vekt på 150 kilo ble løftet av tre personer. Løftet skjedde i forbindelse med montering av glasselementet i et tak ved bruk av stillas og stige. Selv om det var indikasjoner på en vanskelig arbeidsstilling ble arbeidsutførelsen ikke ansett å ligge nær fare-/skadegrensen, og løftet ble ikke ansett å utgjøre en usedvanlig påkjenning eller belastning i forhold til hva som var normalt i arbeidet som tømrer/snekker.

Selv om saksforholdet ble ansett å utgjøre et grensetilfelle, ble hendelsen ikke ansett å falle innenfor det avdempede ulykkesbegrepet i folketrygdløven § 13-3 andre ledd andre punktum. Mannen hadde ikke rett til å få godkjent ribbensbruddet som yrkesskade.

Løft og håndtering av personer

Innledning

Departementet foreslo at løfteskader og skader som oppstår ved håndtering av personer, vurderes ut fra:

Personens vekt og i hvilket omfang skadelidte har vært påvirket av denne, herunder: hvilken legemsdel løft/håndtering gjaldt, om skadelidte fikk hjelp av personen eller av kollegaer og om personen var helt eller delvis lam, besvimt eller lignende.

Belastningsforholdene, herunder om løftet håndteringen foregikk under vanskelige forhold, foregikk hurtig, og forberedelser var derfor utilstrekkelige og andre forhold som kompliserer forløpet.

Ikke arbeidsulykke

Ved bistand i form av løft eller håndtering av en legemsdel eller lignende, eksempelvis en arm i forbindelse med vask, er påkjenningen vanligvis ikke utslag av en risiko ved arbeidet som overstiger livets alminnelige risiko. Det skal likevel foretas en konkret vurdering av saken. Unntaksvis kan det være tilfeller der kravet om arbeidsulykke er oppfylt, selv om det er tale om løft/håndtering av en legemsdel eller lignende, se momentlisten.

Gråsoner – samlet vurdering

Ved løftelignende håndtering av en person, typisk forflytning av personen i sengen eller i rullestolen, befinner man seg i en gråsoner. Det må derfor foretas en konkret, samlet vurdering av forholdene, hvor man blant annet vurderer personens vekt og dennes bistand i forbindelse med håndteringen:

- Om håndteringen skjedde under vanskelige forhold (for eksempel i foroverbøyd posisjon)
- Om håndteringen skjedde raskt og forberedelsene av den grunn var utilstrekkelige
- Om det var noe ved plassforholdene som kompliserte forløpet

I lys av slik samlet vurdering vil påkjenningen vanligvis være utslag av en risiko ved arbeidet som overstiger livets alminnelige risiko. Hendingen vil dermed regnes som en arbeidsulykke.

Arbeidsulykke

Ved løft av en voksen er påkjenningen gjerne et utslag av en risiko ved arbeidet som overstiger livets alminnelige risiko. Det må foreligge helt spesielle omstendigheter for at arbeidsulykkesbegrepet ikke skal anses for å være oppfylt. Som eksempel på en skade som vil godkjennes som yrkesskade med det nye arbeidsulykkesbegrepet, vises til Trygderettens kjennelse i TRR-2024-814. En hjemmesykepleier satte fram krav om godkjenning av ryggplager som yrkesskade etter at hun sammen med en kollega hadde forflyttet en pasient som satt i rullestol opp en trapp. Pasienten var svært tung (125 kg) og forflytningen opp tre trapper skjedde ved at det ble lagt ramper over trappe-trinnene. Den ankende part sto bak rullestolen og dytten den oppover mens kollegaen sto foran og dro. Retten fant at hendelsen måtte vurderes etter alternativet i folketrygdløven § 13-3 andre ledd andre punktum. Selv om praksis ved løft, forflyt-

ning av pasienter er noe mer imøtekommende enn ved andre typer løft, fant retten at hendelsen ikke kunne anses som arbeidsulykke. Det ble særlig lagt vekt på at forflytningen skjedde kontrollert og at det ikke var beskrevet avvik fra det normale.

*Skyving og trekking av gjenstander**Innledning*

Skyving og trekking av gjenstander er vanlige manuelle håndteringsoppgaver som kan medføre stor belastning på muskel- og skjelettsystemet. Å flytte gjenstander uten maskinell hjelp, spesielt i vanskelige arbeidsstillinger eller på skråplan, øker risikoen for skader.

Ikke arbeidsulykke

Ved skyving eller trekking av en gjenstand (tralle, rullestol eller lignende) med hjul på et flatt underlag uten spesiell vekt eller friksjon, er påkjenningen ikke utslag av en risiko ved arbeidet som overstiger livets alminnelige risiko. Det skal likevel foretas en konkret vurdering av saken. Unntaksvis kan det være tilfeller der kravet om arbeidsulykke er oppfylt, og typisk der arbeidsforholdene er svært vanskelige.

Gråsoner – samlet vurdering

Ved skyving eller trekking av en gjenstand (tralle, rullestol eller lignende) med hjul på et flatt/skrånende underlag med relativt høy vekt og en del friksjon, befinner man seg i en gråsoner. Det må derfor foretas en konkret, samlet vurdering av forholdene:

- Om håndteringen skjedde under vanskelige forhold (for eksempel at et hjul gikk i stykker)
- Om håndteringen skjedde raskt og forberedelsene av den grunn var utilstrekkelige
- Om det var noe ved plassforholdene som kompliserte forløpet

I lys av slik samlet vurdering vil påkjenningen vanligvis være et utslag av en risiko ved arbeidet som overstiger livets alminnelige risiko. Hendingen vil dermed regnes som en arbeidsulykke.

Arbeidsulykke

Ved skyving eller trekking av en gjenstand (tralle, rullestol eller lignende) med last med betydelig vekt og kombinert med stor friksjon og skrånende underlag, er påkjenningen et utslag av en risiko ved arbeidet som overstiger livets alminnelige

risiko. Det må foreligge helt spesielle omstendigheter for at arbeidsulykkesbegrepet ikke skal anses for å være oppfylt.

Som eksempel på en skade som vil godkjennes som yrkesskade med det nye arbeidsulykkesbegrepet, vises til Trygderettens kjennelse i TRR-2025-565. Den ankende part hadde vært utsatt for en hendelse i arbeid som drosjesjåfør. Han hadde fått ryggplager da han skulle dytte en passasjer i manuell rullestol inn i bilen via rampe. Tvistemaet i saken var om hendelsen var å anse som en arbeidsulykke etter det avdempede ulykkesbegrepet i folketrygdloven § 13-3 andre ledd andre punktum. Etter rettens vurdering kunne ikke den aktuelle arbeidsoperasjonen anses å falle utenfor rammene av den ankende parts arbeid som drosjesjåfør, og heller ikke karakteriseres som usedvanlig etter folketrygdloven § 13-3 annet ledd annet punktum (selv om passasjeren veide 120 kg).

Trening og øvelser

Innledning

Det antas at skader under trening og øvelse vil kunne falle i to hovedkategorier. For det første ved situasjonsspesifikk trening, det vil si skader som skjer ved trening og øvelse på situasjoner som kan oppstå i arbeidet (for eksempel arrestasjonsteknikk, selvforsvar og lignende). For det annet mer alminnelig trening for å holde seg i god fysisk form, slik som generell styrke- og utholdenhetstrening (mye av det samme som mange driver med på fritiden). Særlig for den sistnevnte typen trening vil det kunne reises spørsmål om rekkevidden av arbeidsulykkesbegrepet.

Ikke arbeidsulykke

Når det gjelder styrketrening, vises til retningslinjene foran, især ved løfting og bæring.

Gråsoner – samlet vurdering

Når det gjelder styrketrening, vises til retningslinjene foran, især for løfting og bæring.

Arbeidsulykke

Ved skader i forbindelse med realistisk trening og øvelse, eksempelvis arrestasjonsteknikk eller lignende, er påkjenningen utslag av en risiko ved arbeidet som overstiger livets alminnelige risiko. Det må foreligge helt spesielle omstendigheter for at arbeidsulykkesbegrepet ikke skal anses for å være oppfylt.

Som eksempel på en skade som vil godkjennes som yrkesskade med en nytt arbeidsulykkesbegrep, vises til Trygderettens kjennelse TRR-2010-2166. Vedkommende var ansatt som polititjenesteperson i en operativ stilling. Hun arbeidet på kontor til daglig. Fordi hun var ansatt i en operativ stilling måtte hun årlig gjennomgå et 40 timers kurs – IP kurs. Hun fikk ryggplager etter at hun på et slikt kurs måtte trene på å løfte en kollega som simulerte bevisstløs for å evakuere denne. Spørsmål om tilfellet falt inn under det såkalte avdempede ulykkesbegrepet, Arbeids- og velferdsetaten av slo å godkjenne skaden som yrkesskade. Retten stadfestet avslagsvedtaket under henvisning til at løftet/evakueringen ikke kunne anses å ligge utenfor rammen av de oppgaver hun hadde i kraft av å være politibetjent i en operativ stilling. Retten la vekt på at hun hadde plikt til å trene og kunne trene på ganger i uken i arbeidstiden og at hun hadde deltatt på slike kurs i mange år. Selv om hun ikke foretok tunge løft hver dag, måtte hun som politibetjent være forberedt på å foreta slike løft.

Departementet viste ellers til at skader i forbindelse med løpstrening som et utgangspunkt måtte vurderes innenfor rammene av dagens praksis.

5.2 Høringsinstansenes syn

5.2.1 Generelle inntrykk fra høringsrunden

I dette avsnittet gis en overordnet oversikt over tilbakemeldingene på høringsnotatet. Departementet redegjør nærmere for høringsinstansenes syn i forbindelse med gjennomgangen av det konkrete forslaget.

Det generelle inntrykket er at de fleste av høringsinstansene som har svart, er positive til departementets intensjon om en utvidelse av arbeidsulykkesbegrepet.

Likevel er det enkelte arbeidstakerforeninger, *Fagforbundet* og *LO*, som mener at departementets uttalelse om at forslaget ikke er ment å vesentlig utvide dagens rett til yrkesskade, er et forbehold uten dekning i premissene, og at departementet må presisere at forslaget er ment å være en realitetsendring. *LO* tar til orde for en vesentlig utvidelse av yrkesskadeordningen.

Noen arbeidsgiverforeninger som *Bygghåndverk Norge* og *Finans Norge* er negative til en utvidelse av arbeidsulykkesbegrepet. *Bygghåndverk Norge* mener at dette vil påføre arbeidsgivere for store utgifter som kan gjøre det mindre ønskelig å ansette personer til å utføre oppgavene. De mener dette allerede er et problem i byggesektoren. De

spør om det er mest «rettferdig» å forlate relativiseringen av arbeidsulykkesbegrepet til fordel for nye avgrensningskriterier, som de mener er uklare. *Finans Norge* mener en utvidelse vil komplisere og forlenge skadeoppgjør. *Arbeidsgiverforeningen Spekter* peker på at det er vanskelig å ta stilling til forslaget, da de mener at det ikke er tilstrekkelig utredet. De mener at forslaget vil medføre en vesentlig utvidelse av arbeidsulykkesbegrepet.

Noen av de høringsinstansene som er positive til en utvidelse av arbeidsulykkesbegrepet, mener at departementets konkrete utforming av forslaget i høringsnotatet er i strid med Stortingets anmodningsvedtak.

Flere etterspør parallell endring av yrkesforsikringsregelverket, blant annet *Norsk Sykepleierforbund*.

Det har også kommet synspunkter som ikke berører de konkrete forslagene som var på høring. Mange av høringsinstanser etterspør en helhetlig oppfølging av Stortingets øvrige anmodningsvedtak om yrkesskaderegelverket som ikke gjelder arbeidsulykkesbegrepet.

Av disse er det særlig mange som spør etter departementets oppfølging av anmodningsvedtaket om belastningsslidelser, vedtak 811 av 2. juni 2025. *Fagforbundet* mener at en avgrensning mot belastningsslidelser medfører et regelverk som diskriminerer kvinner i arbeidslivet og peker også på at yrkessykdomslisten må ta inn sykdommer som skyldes belastninger over tid i typisk kvinnedominerte yrker. *LO* mener at når departementet ikke foreslår å inkludere psykisk belastning som utvikler seg over tid i arbeidsulykkesbegrepet, er det i strid med anmodningsvedtak 811. *YS* peker på at en oppfølging av vedtaket er nødvendig for å løse likestillingsutfordringer ved yrkesskaderegelverket. *Finans Norge* er negative til at man eventuelt skal fjerne unntaket for belastningsslidelser. De mener at dette vil gjøre konkrete årsakssammenhengsvurderinger vanskelige og peker på at det vil være vanskelig å prise en slik risiko. Som nevnt i punkt 2.2 vil departementet komme tilbake til Stortinget om oppfølging av dette anmodningsvedtaket på egnet måte.

5.2.2 Det markerte arbeidsulykkesbegrepet

De fleste høringsinstansene synes å være positive til at man fjerner relativiseringen av det markerte arbeidsulykkesbegrepet.

Advokatforeningen støtter departementets forslag om at ved skade etter fall i samme plan på grunn av såkalte indre årsaker, skal spørsmålet

om forholdet er å regne som arbeidsulykke løses i tråd med flertallsvurderingen i HR-2024-1982-A (Besvimelse).

Fagforbundet, *Forbundet Styrke*, *LO*, *Delta*, *Parat*, *Politiets Fellesforbund* og *YS* er direkte negative eller synes å stille spørsmålsteget ved departementets forslag på dette punktet. *LO* mener at skader som følge av «indre årsaker» må være dekket da bare det å være i arbeid på arbeidsstedet representerer en tilleggsrisiko i forhold til den private sfæren. *Personskadeforbundet* er også negative til departementets forslag på dette punktet.

Parat og *YS* mener departementet bør se på om skadefølger som skyldes mobbing, trakassering og særlig belastende arbeidspress bør være omfattet av arbeidsulykkesbegrepet.

For øvrig er det enkelte aktører fra brannmiljøet, blant annet *Brannforbundet i Delta*, *Samfunnsbedriftene Brann og redning*, *Kristiansandsregionen brann og redning IKS* og *Tromsø Brann og redning* som ønsker at departementet utdyper og eksemplifiserer hvilke psykiske skader som oppstår etter enkeltstående alvorlige situasjoner som vil kunne være omfattet av arbeidsulykkesbegrepet.

5.2.3 Det avdempede arbeidsulykkesbegrepet

Begrepet tidsbegrenset

Statens arbeidsmiljøinstitutt ber departementet vurdere om man skal akseptere gjentatte hendelser i løpet av noen dager som «tidsbegrenset».

Fjerne relativiseringen

Nesten alle som har svart er positive til departementets forslag om å fjerne relativiseringen av det avdempede arbeidsulykkesbegrepet. Flere peker på at dette vil føre til en mer rettferdig ordning og være positivt i et likestillingsperspektiv.

Finans Norge er negative til forslaget og mener at å fjerne relativiseringen av arbeidsulykkesbegrepet fjerner ulykkemomentet og vil gjøre grensen mot belastningsslidelser vanskeligere å praktisere. De er ikke enige i premisset om at det er vanskeligere å få godkjent yrkesskade i risikofylte yrker.

Helse Nord er også negative, og mener kravet om at hendelsen må være usedvanlig er et nødvendig avgrensningskriterium. De er redd for at forslaget kan medføre at vanlige og gradvise belastninger, som i dag faller utenfor yrkesskadeordningen, blir omfattet. En slik endring vil kunne

gi betydelig økte kostnader for arbeidsgivere og forsikringsordninger. Videre foreslår de at begrepet bør nyanseres framfor å fjernes, for eksempel ved å presisere at hendelsen må ha et klart avvikende preg fra det som normalt kan forventes i arbeidssituasjonen.

Krav om at skade er utslag av yrkesrisiko

Flere arbeidstakerorganisasjoner, blant annet *Fagforbundet*, *LO*, *Norsk Sykepleierforbund* og *Unio*, mener at departementets krav om at skaden eller ulykken må være utslag av risikoen ved arbeidet, er i strid med Stortingets anmodningsvedtak.

Fagforbundet støtter intensjonen om at man bygger på risikoen ved arbeidet, men mener at det skal være tilstrekkelig at det er årsakssammenheng mellom hendelsen og skaden, og at det er viktig at skader som skyldes egenskaper ved arbeidet eller arbeidsstedet er omfattet. De foreslår at det skal være tilstrekkelig at påkjenning eller belastning «skyldes arbeidet eller arbeidsstedet».

LO viser til at «risiko ved arbeidet» er en inn snevring fra ordlyden i anmodningsvedtaket: «egenskaper ved arbeidet». Videre peker de på at «risiko ved arbeidet» indikerer at skaden må skyldes risiko som er særpreget eller typisk for arbeidet, mens «egenskaper ved arbeidet» fanger opp skader som skyldes arbeidet, men som ikke nødvendigvis er særpreget for arbeidet. «Egenskaper ved arbeidet» omfatter dessuten skader som oppstår uten at arbeidsoperasjonen frambyr risiko av betydning. *LO* mener arbeidsgiver skal bære kostnaden ved skader som skyldes arbeidet eller arbeidsstedet, uten kvalifiserte krav til risikoen art og omfang. *LO* mener at formålet med yrkeskadetrygden tilsier en slik løsning og at dette er rimelig ut ifra et HMS-perspektiv. *LO* mener at det er tilstrekkelig om det framgår av ordlyden at skaden skyldes arbeidet eller arbeidsstedet.

LO mener videre at departementet bygger på en for snever forståelse av risiko, ved at departementet ikke tar høyde for frekvens som en faktor. Også *Delta*, *Parat* og *YS* peker på at departementet må få fram at frekvens har betydning for risikovurderingen.

Norsk Sykepleierforbund og *Unio* er negative til at skade må være utslag av risiko ved arbeidet, og mener at all skade som skyldes «egenskaper ved arbeidet eller arbeidsstedet» bør være dekket.

Andre arbeidstakerorganisasjoner som *Juristforbundet*, *Norsk Flygerforbund* og *Politiets Fellesforbund* er positive. *Norsk Flygerforbund* mener et

yrkesrisikobasert arbeidsulykkesbegrep legger til rette for en mer rettferdig yrkesskadeordning.

Arbeidsgiverorganisasjonene *NHO* og *Samfunnsbedriftene Brann og redning* støtter departementets forslag om at hendelsen må være utslag av en risiko knyttet til arbeidet eller en risikofaktor på arbeidsstedet.

Funksjonshemmedes fellesforbund støtter også at vurderingen knyttes opp mot en risikoforståelse, da de mener at dette kan bidra til en mer rettferdig og likeverdig dekning.

Statens arbeidsmiljøinstitutt støtter at man fokuserer på risikoen ved arbeidet.

Avgrensning mot «livets alminnelige risiko»

Av de høringsinstansene som har svart, er det et flertall som er negative til denne avgrensningen, mens noen eksplisitt støtter den. Mange er bekymret for hvordan man i praksis skal foreta de nærmere grensdragningene og er redd avgrensningen vil åpne for mange tvister. De fleste ber om at departementet foretar en nærmere redegjørelse for grensdragningen mot «livets alminnelige risiko».

Flere arbeidstakerforeninger, blant annet *Akademikerne*, *Fagforbundet*, *LO*, *Norsk Sykepleierforbund* og *Unio*, er negative til en avgrensning av arbeidsulykkesbegrepet mot «livets alminnelige risiko» og mener dette vil medføre en innstramning av arbeidsulykkesbegrepet i forhold til i dag, og at en slik avgrensning ikke er i tråd med Stortingets anmodningsvedtak.

Akademikerne foreslår at man heller avgrenser mot handlinger av privat karakter, og at det avgjørende skal være tilknytningen og nærheten mellom aktiviteten og arbeidet.

Fagforbundet peker på at departementets forslag i og for seg vil innebære en likebehandling av arbeid uavhengig av yrkesrisiko, men peker på at samtidig innfører departementet en ny og høyere terskel som gjør at bestemmelsene dekker færre skader enn etter dagens regelverk og mange skader som i dag dekkes, faller utenfor. De foreslår at man heller avgrenser mot den private sfære og med hensyn til hendelsens alvorlighet.

LO mener at avgrensningen ikke oppfyller formålet om at yrkesrisikoen skal være omfattet. De mener avgrensning vil ramme kvinnedominerte yrker, og dermed vil forslaget ikke ivareta likestillingsperspektivet.

Norsk Sykepleierforbund mener også at den foreslåtte avgrensningen vil ramme kvinnedominerte yrker, da det ofte er i mannsdominerte sektorer man finner den typen arbeid som departementet

beskriver som høyrisikoarbeid. *Unio* mener også at avgrensningen vil ramme kvinnedominerte yrker, og dermed vil forslaget ikke ivareta likestillingsperspektivet.

Andre arbeidstakerforeninger, blant annet *Forskerforbundet*, *Juristforbundet*, *Legeforeningen*, *Norsk Ergoterapeutforbund*, *Norsk Flygerforbund* og *Politiets Fellesforbund*, støtter departementets foreslåtte avgrensning. *Politiets Fellesforbund* påpeker at begrepet må forstås snevert. Det sentrale må være om aktiviteten skjer i arbeid og er en del av yrkesutøvelsen, og ikke om aktiviteten kunne ha skjedd på fritiden.

I likhet med departementet mener *KS* at den risikoen som arbeidet innebærer, ut over livets alminnelige risiko, bør arbeidsgiver være ansvarlig for og ikke den enkelte arbeidstaker. De mener det er viktig med «en forutsigbar, konsistent og rask saksbehandling, slik at kronifiserende sykkelutvikling, med negative helse- og rehabiliteringseffekter begrenses». De mener en klarest mulig avgrensning også er nødvendig for å støtte opp om målsetningen om et mest mulig inkluderende arbeidsliv.

NHO peker på at det er positivt at det i de foreslåtte retningslinjene er presisert at enkelte hendelser skal holdes utenfor begrepet, men det må etter deres syn defineres tydeligere dersom innholdet i begrepet skal fungere som et praktisk vurderingskriterium.

Spekter mener avgrensningskriteriet vil medføre utfordringer da de mener standarden vil kreve omfattende tolkning og presisering. De peker på at dette vil kunne skape forventninger hos arbeidstakere om erstatning i tilfeller som i praksis ikke vil kvalifisere. Resultatet kan bli en økning i antall klager og krav som ikke fører fram, men som likevel krever betydelig saksbehandling og juridiske vurderinger.

Helse Nord, *Kreftforeningen* og *LHL* er negative, mens *Arbeids- og velferdsdirektoratet*, *Helse Vest*, *Statens arbeidsmiljøinstitutt* og *Personskadeforbundet* er positive til den foreslåtte avgrensningen.

5.2.4 Nærmere om rammene for det avdempede arbeidsulykkesbegrepet

Innledning

De fleste høringsinstansene ber om flere eksempler på hva som kan regnes som arbeidsulykke enn det som framgår av høringsnotatet.

YS etterspør eksempler som i større grad er innrettet på kvinnedominerte yrker. De mener at

departementets eksempler og sondering mellom snekring osv. og «lettere husarbeid» vil ramme kvinnedominerte yrker ved den praktiske grensedragningen. De peker på at rammene rundt skadehendelsen også bør være illustrert, og viser til andre momenter som: lengden på arbeidsdagen, mangel på variasjon i oppgaver, krevende temperaturer, arbeidsstedets utforming mv. Å ta slike elementer med, gir en mer reell vurdering av om skaden skyldes risiko ut over livets alminnelige risiko. I livet for øvrig vil personer i mye større grad kunne tilpasse disse elementene selv.

Løft og bæring av gjenstander

Fagforbundet påpeker at ethvert løft innebærer en risiko for skade uavhengig av omstendighetene og uavhengig av om vekten er spesielt tung eller uventet. De mener at om det var tilstrekkelige forberedelser, ikke kan ha betydning.

LO mener at momentene som blir trukket opp av departementet skaper uklare regler. *LO* hevder at det med departementets forslag blir liten endring fra dagens rettstilstand, der man finner de samme kravene og momentene for eksempel i HR-2007-1004-A (Palleløft) avsnitt 39.

Politiets Fellesforbund framhever at det kan være vanskelig å bestemme gjenstandens vekt, og mener derfor at forarbeidene i stedet bør framheve at for eksempel vanskelige arbeidsstillinger, tidspress, utilstrekkelig bemanning og uforutsigbare situasjoner kan være forhold som må tillegges betydelig vekt, selv ved løft som isolert sett ikke framstår som «ekstremt tunge» dersom risikoen er styrt av arbeidsgivers organisering, bemanning og krav til effektivitet.

Løft og håndtering av personer

Fagforbundet mener at departementets skille mellom løft av legemsdel og personer er kunstig.

Norsk Sykepleierforbund framhever at dette aldri er risikofritt, og at hensynet til pasienten gjør slike situasjoner særlig vanskelige.

Skyving og trekking av gjenstander

LO mener at departementets eksemplifisering gjør reglene uklare. De legger til grunn at gjenstanden må ha høy vekt og at friksjon er nødvendig for at eventuell skade skal være dekket. De legger til grunn at dersom en arbeidstaker blir skadet ved skyving av en tung gjenstand som går på hjul, vil dette ikke dekkes.

Politiets Fellesforbund mener departementet har trukket gråsonen for vidt.

YS er enig i at skyving/trekking av en gjenstand med hjul på et flatt/skrånende underlag med relativt høy vekt og endel friksjon, skal være en gråsonesak. De mener dette er arbeidsulykke.

Trening og øvelser

De fleste høringsinstansene som har merknader til denne delen av forslaget, er positive til forslaget om at skader som skjer ved trening og øvelser som er situasjonsspesifikke skal være omfattet av arbeidsulykkesbegrepet.

Legeforeningen framhever at dette er særlig viktig i helsesektoren hvor man forventer en økning i simulering av akutte situasjoner. De ber om at det tydeliggjøres at øvelser og kurs som helsepersonell er forpliktet til å delta på for å kunne utføre sine arbeidsoppgaver, er omfattet.

Fagforbundet, Norsk Sykepleierforbund og *Unio* støtter ikke en sondering mellom situasjonsspesifikk trening og alminnelig trening, hvor alminnelig trening ikke skal gi dekning. *Fagforbundet* og *LO* mener at all trening, øvelser og testing i regi av arbeidsgiver, må være omfattet.

Politiets Fellesforbund er enig i at situasjonsspesifikk trening skal være omfattet, og mener at all trening som utføres i regi av arbeidsgiver bør omfattes

Samfunnsbedriftene Brann og redning mener at pålagte øvelser og fysiske tester må være omfattet uten unntak. De etterspør at forarbeidene kommenterer forholdet til trening og øvelser som er pålagt av kommuner.

Spekter støtter at skade som skjer ved realistisk øvelse og trening skal være omfattet av arbeidsulykkesbegrepet og framhever samtidig at det er avgjørende at regelverket gir en tydelig og forutsigbar ramme for vurdering av slike tilfeller.

Forsvaret mener forarbeidene må tydeliggjøre retningslinjene for yrkesskade under alminnelig trening, herunder stryketrening og løpstrening, og hvordan grensedragningen fra alminnelig trening til realistisk trening og øvelse skal trekkes.

5.3 Departementets vurdering

5.3.1 Innledning

Arbeidsulykkesbegrepet har lenge vært utsatt for kritikk, blant annet fra grupper som ikke når fram med krav om erstatning når de skader seg på jobben fordi de har yrker hvor det er vanlig med påkjenninger. Dette gjelder særlig dem som i for-

bindelse med pålagt realistisk trening og øvelse har stor skaderisiko, men også yrkesgrupper som i sitt vanlige arbeid utsettes for fare, for eksempel i helse- og omsorgsyrker eller bygge- og anleggsbransjen. I tillegg pekes det på at arbeidsulykkesbegrepet har likestillingsmessige utfordringer, fordi det kan være enklere å få godkjent yrkesskader i tradisjonelle mannsyrker framfor i yrker dominert av kvinner. Formålet både med forslagene i høringen og med forslagene som fremmes i denne proposisjonen, er å sikre at de som i dag faller utenfor yrkesskadeordningen fordi den normale yrkesrisikoen ikke omfattes, skal få rett til erstatning. Endringen innebærer utelukkende en forbedret ordning, der flere enn i dag blir omfattet, samtidig som alle som i dag er omfattet, fortsatt skal være det.

Departementet viser til at forslaget om å endre arbeidsulykkesbegrepet ved å fjerne relativiseringen i det markerte og avdempede alternativet, har fått stor støtte i høringen. Sett bort fra *Bygghåndverk Norge, Finans Norge, Helse Nord, Spekter* og muligens *Posten Bring*, ser det ikke ut til at noen ønsker å videreføre gjeldende rett.

Det er heller ingen som tar til orde for å avvikle kravet om arbeidsulykke. Dertil er Stortinget gjennom sine anmodningsvedtak om arbeidsulykkesbegrepets rammer, tydelig på at man vil opprettholde et krav om arbeidsulykke.

Yrkesskade er et sentralt rettighetsbegrep i yrkesskadetrygd og yrkesskadeforsikring. Vilkåret om (arbeids)ulykke stiller krav til («kvalifiserer») den skadevoldende hendelsen. Ikke alle skader som skyldes hendelser på jobb kan dermed godkjennes som yrkesskade.

Folketrygdloven § 13-3 andre ledd definerer begrepet arbeidsulykke og rammer inn yrkesskadene. I yrkesskadeforsikringsloven vises det også til «arbeidsulykke», men uten en nærmere definisjon slik som i folketrygdloven. Det er imidlertid den samme forståelsen som skal legges til grunn. Dette innebærer at endret definisjon i folketrygden vil innebære den samme endrede forståelsen av arbeidsulykke etter yrkesskadeforsikringsloven.

Det relativiserte arbeidsulykkesbegrepet i folketrygdloven § 13-3 andre ledd innebærer at arbeidstakeren bærer ansvaret for skader som følge av normale påkjenninger og belastninger i vedkommende yrke.

Dette betyr at de som arbeider i krevende og utsatte yrker, i mindre grad enn andre er yrkesskadedekket når de skades på arbeid. I en slik kontekst er det viktig og riktig å styrke arbeidstakernes erstatningsrettslige vern. Det er derfor

naturlig at arbeidsulykkesbegrepet endres på en måte som bedre ivaretar lovformålet, og samtidig svarer ut Stortingets anmodningsvedtak om arbeidsulykke.

Etter departementets syn bør en generell yrkesskadeordning ha like regler for rett til erstatning, som ivaretar alle yrkesgrupper og hensyntar likestillingsperspektivet. Løsningen som dermed utpeker seg, er å avvike relativisering og bygge på egenskaper (risiko) ved arbeidet eller arbeidsstedet.

Stortinget har i anmodningsvedtakene 2. juni 2025 tydelig signalisert at relativiseringen bør avvikes, men også at lovendringer må komme alle arbeidstakergrupper til gode, ikke bare grupper med spesielt høy yrkesrisiko. Det følger likevel av anmodningsvedtakene at de som trener og øver, skal ha et særlig fokus. Anmodningsvedtakene som gjelder arbeidsulykke lyder:

Vedtak 812

«Stortinget ber regjeringen legge frem et forslag til endring av det avdempede ulykkesbegrepet i folketrygdløven § 13-3 annet ledd, slik at sammenligningen med hva som er normalt i arbeidet, strykes, for å sikre at skader som skyldes egenskaper ved arbeidet eller arbeidsstedet, også fanges opp.»

Vedtak 816

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om endringer i arbeidsulykkesbegrepet for å forhindre at ansatte i risikofylte yrker i realiteten har dårligere yrkesskadedekning enn ansatte i lite risikofylte yrker.»

Vedtak 817

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å endre yrkesskadede regelverket slik at yrkesskadedekning skal gjelde under øvelser og trening pålagt av arbeidsgiver.»

Vedtak 818

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å endre arbeidsulykkesbegrepet slik at ansatte i risikable yrker ikke står uten dekning under øvelse som følge av krav om at selve hendelsen som forårsaker ulykken, er uventet, eller at hendelsen ikke kan ansees som usedvanlig for yrket. Forslaget bør ikke begrense seg til enkelte yrkesgrupper, men gjelde generelt for alle.»

Departementets forslag avløser og utvider dagens arbeidsulykkesbegrep, men viderefører i en viss

utstrekning gjeldende rett. Forslaget vil sikre en mer likeartet håndtering av arbeidstakere, og alle andre yrkesskadede persongrupper, når risikoen materialiserer seg i en skade. Sentralt i forslaget står at skade knyttet til egenskaper (risiko) ved arbeidet eller arbeidsstedet, vil omfattes. Arbeidsgiver vil med forslaget svare for skader i arbeidet som til nå har vært arbeidstakers ansvar på grunn av relativiseringen. På denne måten vil arbeidsgiver også gis et ytterligere insentiv for å systematisk forebygge uhell og ulykker. Slike insentiver kan ses i sammenheng med for eksempel virksomhetens ansvar etter forskrift 6. desember 1996 nr. 1127 om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter (Internkontrollforskriften) som er hjemlet i blant annet lov 17. juni 2005 nr. 62 om arbeidsmiljø, arbeidstid og stillingsvern mv.

5.3.2 Det markerte arbeidsulykkesbegrepet

Folketrygdløven § 13-3 andre ledd første punktum regulerer det markerte arbeidsulykkesbegrepet, også kalt det ulykkesartede, se punkt 3.4.4.

I praksis skjer flest yrkesskader i forbindelse med en plutselig ytre hending; med andre ord noe markert ulykkesartet. I lys av ordlydens krav om ulykkesartet hendelse, anses egenskapenes (risikoens) sammenheng med arbeidet eller arbeidsstedet for å være ivarettatt.

Departementet mener at det vil være riktig å fjerne relativiseringen, altså kravet om at hendelsen må være «uventet», men ellers beholde ordlyden. Begrepene «plutselig» og «ytre» bør derfor videreføres, med samme innhold som i dag.

Forslaget om å utvide det markerte arbeidsulykkesbegrepet på denne måten, betyr at skader som oppstår på grunn av en plutselig ytre hending skal regnes som yrkesskade, uavhengig av om hendelsen kan forventes, og vil gjelde for alle yrkesgrupper. Dermed anses anmodningsvedtak 812, 816 og 818 for å være svart ut. Forslaget vil også gjelde under trening, testing eller øvelser, se vedtak 817. Forslaget imøtekommer også merknadene til et betydelige flertall blant høringsinstansene.

Departementet har merket seg at flere høringsinstanser ber departementet ta stilling til om sykdommer som skyldes psykiske påkjenninger kan omfattes av yrkesskadebegrepet. Slike sykdommer kan allerede i dag regnes som yrkesskade under det markerte alternativet, se redegjørelsen for gjeldende rett i punkt 3.4.4.

I punkt 5.3.3 tar departementet stilling til blant annet psykiske påkjenninger og det avdempede alternativet.

For øvrig vises til punkt 2.1.2 og beskrivelsen av forslaget om en ny yrkessykdomsliste og opplegget med et partssammensatt yrkessykdomsutvalg som regelmessig vil revidere listen, og utvalgets mulighet for å kunne sammenstille og initierer forskning på mellom annet psykisk påkjenning og yrkessykdom.

Det vises til lovforslaget, § 13-3 andre ledd første punktum.

5.3.3 Det avdempede arbeidsulykkesbegrepet

Innledning

Folketrygdloven § 13-3 andre ledd andre punktum regulerer det avdempede arbeidsulykkesbegrepet.

Skader oppstår ikke bare ved plutselige ulykker slik redegjort for i punkt 5.3.2, men også når arbeidet utføres i en kroppslig uheldig stilling, ofte kombinert med påkjenninger av ulik art og varierende omfang. En vanskelig arbeidsstilling eller andre ugunstige omstendigheter, kan i seg selv være tilstrekkelig for å godta at det har skjedd en arbeidsulykke. Regelmessig kan personhåndtering være mer uforutsigbart enn håndtering av gjenstander. I dag er det en omfattende praksis som avgjør om skaden faller ned på den ene eller den andre siden av det subtile skillet som det avdempede alternativet oppstiller.

Departementet foreslår at «konkret tidsbegrenset» videreføres og forstås som i dag, se HR-2013-984-A (Sofienbergparken I). I samsvar med rettspraksis, bør kravet om at det må skyldes en «ytre» hending oppheves, se HR-2005-2000-A (Skygge).

Forslaget innebærer videre at hendelsen må medføre en «påkjenning eller belastning», men dagens vilkår om at denne må være «usedvanlig», foreslås opphevet. Hendelsen må ha fysisk eller psykisk innvirkning på vedkommende, men «kvalitative» krav oppstilles ikke. Sammenhengen mellom bestemmelsene i folketrygdloven § 13-3 første og andre ledd tilsier likevel at hendelsen må kunne forårsake personskade, sykdom eller dødsfall – den må ha skadeevne.

Videre foreslår departementet at relativiseringen, altså ordlyden «i forhold til hva som er normalt i vedkommende arbeid», ikke videreføres. Det innebærer at der en skade oppstår ved bistand til en pasient, kan skaden være en yrkesskade selv om bistanden er normal i arbeidet. Dermed svares anmodningsvedtak 812 ut for så vidt gjelder relativisering. Den delen av anmodnings-

vedtakets ordlyd «egenskaper ved arbeidet eller arbeidsstedet» behandles nedenfor.

Det avdempede arbeidsulykkesbegrepet som her foreslås, vil gjelde for alle yrkesgrupper og omfatte alle former for arbeid, herunder trening, testing og øvelser. Dermed svares også vedtak 816, 817 og 818, ut.

I et stort antall hørings svar gis støtte til forslaget om at relativiseringen ikke videreføres i et nytt avdempet arbeidsulykkesbegrep. Flere høringsinstanser ønsker imidlertid en annen utforming av lovtekst enn det som ble foreslått i høringsnotatet. *Fagforbundet*, *LO*, *Norsk Sykepleierforbund* og enkelte andre, peker på at høringsforslaget ikke utvider yrkesskadedekningen på en måte som anmodningsvedtak 812 etter deres syn forutsetter. Mange oppfatter etter alt å dømme dette vedtaket som en form for fasit for hvordan det avdempede alternativet skal utformes.

Nærmere om anmodningsvedtak 812

Vedtaket 812 bygger på Sosialistisk Venstrepartis (SV) representantforslag om et rettferdig yrkesskaderregelverk, se Dokument 8:134 S (2024–2025), Innst. 361 S (2024–2025). Her heter det i forslag 3:

«Stortinget ber regjeringen legge frem et forslag til endring av det avdempede ulykkesbegrepet i folketrygdloven § 13-3 annet ledd, slik at sammenligningen med hva som er normalt i arbeidet, strykes, for å sikre at skader som skyldes egenskaper ved arbeidet eller arbeidsstedet, også fanges opp.»

I punktet «Bakgrunn», gis blant annet følgende redegjørelse for arbeidsulykkesbegrepet:

«Det er et stort problem at det avdempede yrkesskadebegrepet stiller krav om en usedvanlig påkjenning eller belastning i forhold til hva som er normalt i arbeidet. Det paradoksale utslaget av dette er at terskelen for å få godkjent en yrkesskade heves for ansatte i beredskaps- og sliteryrker – de som er mest avhengige av regelverkets beskyttelse i utgangspunktet.»

SVs forslag 3 ble i forbindelse med behandlingen av Dokument 8:134 S (2024–2025), uendret videreført som anmodningsvedtak 812. Det framgår ikke av representantforlaget, innstillingen fra arbeids- og sosialkomiteen eller fra debatten i Stortinget hva som legges i formuleringen «egenskaper ved arbeidet eller arbeidsplassen», eller

eventuelt forbindelsen mellom dette og at kravet om relativiseringen fjernes.

Dette etterlater et tolkingsrom, hvor blant annet formålsbetraktninger og lovgrunnlag etter departementets syn vil måtte tillegges betydelig vekt.

Nærmere om «skyldes»

Departementet legger til grunn at vedtakets uttrykk «skyldes» indikerer at det må være årsakssammenheng mellom egenskaper ved arbeidet eller arbeidsstedet og skadefølgen. *LO* foreslår at folketrygdloven § 13-3 andre ledd andre punktum endres til: «Som arbeidsulykke regnes også en konkret tidsbegrenset hending med påkjenning eller belastning som skyldes arbeidet eller arbeidsstedet.» *Fagforbundet* har et tilsvarende forslag.

Verken anmodningsvedtakets ordlyd, komitebehandlingen eller stortingsdebatten klargjør hvilket årsakskrav man ser for seg. I den forbindelse nevner departementet at etter det årsakskravet som folketrygdloven § 13-3 første ledd oppstiller, gjelder en hovedårsakslære kombinert med et fordelingsprinsipp. Hvis skaden er forårsaket av samvirkende årsaksfaktorer, er skaden en yrkesskade dersom yrkesfaktoren er nødvendig for resultatet og utgjør mer enn 50 prosent av årsaksvekten. Der yrkesårsaken utgjør 50 prosent av årsaksvekten eller mindre, kan skaden delvis godkjennes som en yrkesskade, mens det for yrkesskadeforsikringsloven gjelder alminnelige erstatningsrettslige årsaksprinsipper. Det vil si at årsakskravet mellom en handling eller unnlåtelse og en skade, vanligvis er oppfylt dersom skaden ikke ville ha skjedd om handlingen eller unnlåtelsen tenkes borte. Dette avgrenses mot årsaksfaktorer som i sammenhengen er ubetydelige, da den aktuelle årsaksfaktoren må ha «vært så vidt vesentlig i årsaksbildet at det er naturlig å knytte ansvar til den».

En bokstavelig tolkning av anmodningsvedtak 812, ville gitt et årsakskrav både i folketrygdloven § 13-3 første ledd og i andre ledd andre punktum – i realiteten et dobbelt krav om årsakssammenheng, uten at det er klart hvilket årsakskrav som skal gjelde etter andre ledd andre punktum, og sammenhengen mellom de to årsakskravene.

Dette ville gitt et vanskelig håndterbart regelverk. Det ville heller ikke vært til gunst for den skadelidte, snarere tvert imot. Etter departementets syn bør det derfor ikke oppstilles et eget årsakskrav i et nytt andre punktum i folketrygd-

loven § 13-3 andre ledd. Hvorvidt en skade *skyldes* arbeidsulykke og dermed regnes som yrkesskade, bør som i dag bero på vurderingen etter første ledd.

Nærmere om «arbeidet eller arbeidsstedet»

Hva som menes med begrepene «arbeidet eller arbeidsstedet» framgår ikke klart av anmodningsvedtaket, komitebehandlingen eller stortingsbehandlingen.

Folketrygdloven § 13-6 andre ledd fastslår at ulykken må skje mens vedkommende er «i arbeid på arbeidsstedet i arbeidstiden». Departementet antar at anmodningsvedtaket muligens er ment å ha en parallell til disse bedriftsmessige vilkårene.

Anmodningsvedtakets uttrykk «arbeidet» kan rent ordlydsmessig indikere at vedkommende faktisk må utføre en eller annen form for arbeid idet ulykken inntreffer, noe som i så fall vil innebære en innskjerping i forhold til de bedriftsmessige vilkårene. Fast praksis tilsier at det i relasjon til bedriftsvilkårene, ikke oppstilles et slik krav. Begrepet «i arbeid» omfatter også visse gjøremål i tilknytning til ordinært arbeid, slik som hvile- og lunsjpauser, toalettbesøk, personlig hygiene, enklere trimaktiviteter osv. Departementet er usikker på om «arbeidet» i anmodningsvedtaket skal tolkes i lys av lovens «i arbeid» eller side-stilles med dette begrepet.

Departementets forslag om et utvidet, avdempet arbeidsulykkesbegrep, bygger på at Stortingets anmodningsvedtak ikke legger opp til en omlegging av festnet praksis.

Etter folketrygdloven § 13-6 andre ledd kreves det at også ulykken skjer på arbeidsstedet. For arbeidstakere som har et stasjonært (fast) arbeidssted, gjelder yrkesskadedekningen i hovedsak på bedriftsområdet. Arbeidstakerne vil imidlertid være dekket mens de er på oppdrag for arbeidsgiver utenfor fast arbeidssted, eksempelvis kundebesøk, forutsatt at arbeidsdagen startet på det faste arbeidsstedet. For arbeidstakere med ambulerende (vekslende) arbeidssted, eksempelvis transportarbeid, tømmerhugst mv., gjelder yrkesskadedekningen normalt der arbeidet utføres. Om vedtakets «arbeidsstedet» bygger på samme tilnærming, ses også uforklart.

Departementet legger til grunn at vedtaket ikke legger opp til omlegging av festnet praksis hva gjelder arbeidssted.

Nærmere om forholdet mellom «egenskaper» og «risiko»

Slik anmodningsvedtakene om arbeidsulykkesbegrepet er utformet, er Stortinget tydelig på at man vil opprettholde kravet om arbeidsulykke som vilkår for å få godkjent en skade som yrkesskade. Heller ingen av høringsinstansene tar til orde for å avskaffe kravet om at det må ha skjedd en arbeidsulykke.

Siden det er ikke er et alternativ å avvike dette vilkåret, må det trekkes opp en grense mot hendelser i arbeid på arbeidsstedet i arbeidstiden som ikke kan regnes som arbeidsulykke. Det vil være i strid med Stortingets anmodningsvedtak å unnlate en slik innramming.

Et forsøk på å fastsette en grense, er høringsforslaget om at den aktuelle hendelsen må medføre en påkjenning og belastning *som er utslag av en risiko ved arbeidet som overstiger livets alminnelige risiko*. Departementet ba imidlertid høringsinstansene vurdere om disse rammene i rimelig grad skiller mellom arbeidsulykker og det som kan beskrives som livets alminnelige risiko.

Et stort flertall anser denne grensen som blant annet vag, uklar, prosessdrivende og uforholdsmessig dyr for arbeidsgiver. En rekke høringsinstanser mener «egenskaper ved arbeidet eller arbeidsstedet» i stedet bør benyttes eller bare «arbeidet eller arbeidsstedet», som blant andre *Fagforbundet*, *LO* og *Norsk Sykepleierforbund* åpner for. Dette synet står imidlertid i kontrast til den regelen Stortinget ber om i vedtak 812 etter departementets vurdering.

Når det gjelder «egenskaper», viser departementet til at begrepet gjerne karakteriseres som kjennetegn, trekk eller attributter som gjør en ting, person eller organisme forskjellig fra andre. Det definerer hvordan noe ser ut, fungerer eller oppfører seg. Eksempelvis omfatter fysiske egenskaper ved et arbeid eller arbeidssted faktorer i det fysiske arbeidsmiljøet som påvirker arbeidstakers helse, sikkerhet, trivsel og yteevne. Disse kjennetegnene kan deles inn i faktorer som angår selve arbeidsstedets utforming (omgivelser) og de fysiske kravene som stilles til kroppen under utførelse av oppgaver (ergonomi).

Risiko kan betraktes som en egenskap ved en situasjon, prosess eller aktivitet, selv om den oftest defineres mer presist som kombinasjonen av sannsynlighet og konsekvens av en framtidig, usikker hendelse. Dermed kan det legges til grunn at én type egenskaper ved arbeidet eller arbeidsstedet, er risikoen for at det oppstår skader.

Slik departementet ser det, kan en rekke ulike egenskaper settes i sammenheng med arbeidet eller arbeidsstedet, men uten at det er nødvendig å gå nærmere inn på dem her. I lys av lovgrunnlaget, altså formålet med yrkesskaderegelverket, vil risiko være en viktig egenskap. Departementet er derfor ikke enig med dem som mener at «egenskaper» ikke bør gjelde for et utvidet, avdempet arbeidsulykkesbegrep.

Helt siden 1894 har kompensasjon for risiko vært et sentralt formål med yrkesskadetrygden, og som ble videreført senest i folketrygdloven 1997 kapittel 13. Formålet med yrkesskadetrygden er nettopp å dekke risikoen for å skade seg i arbeidet på arbeidsstedet i arbeidstiden.

Å hensynte risiko i innrammingen av en utvidet, avdempet arbeidsulykkesbestemmelse, understøtter også grunnlaget vedtak 812 synes å hvile på. I et yrkesskadeperspektiv er risiko en sentral egenskap ved arbeidet eller arbeidsstedet.

Avgrensning mot forhold som ikke er yrkesrisiko

I lys av lovgrunnlaget oppstilles det krav om at forholdene som ledet fram til hendingen må innebære en risiko. Årsaken til skaden må ha tilknytning til en risiko i arbeidet eller på arbeidsstedet. Dermed trekkes linjene til yrkesskadereglens formål.

På denne bakgrunn vil ikke ethvert forhold som ledet fram til hendingen, kunne utgjøre en risiko i lovens forstand. For å ramme inn yrkesrisikoen på en effektiv og formålstjenlig måte, foreslås det at grensen for hva som skal regnes som en risiko etter loven avgrenses mot helt bagatellmessig risiko. Dette er dermed den rettslig relevante risikoen.

Med en risiko «som ikke er helt bagatellmessig», mener departementet et meget lavt risikonivå, og et godt stykke unna å nærme seg betydelig risiko, og langt unna høy eller alvorlig risiko. Vilkåret er ment å avgrense mot hendelser som har så lav risiko at det er helt uvanlig at de kan føre til en skade.

Retningslinjer for anvendelsen av det avdempede arbeidsulykkesbegrepet

Innledning

Om en skadehending er å anse som en arbeidsulykke, vil bero på en vurdering av om vilkårene som oppstilles i bestemmelsen kan anses oppfylt i det enkelte tilfellet.

Etter den foreslåtte ordlyden må det foreligge en konkret tidsbegrenset hending som medfører en påkjenning eller belastning, der hendingen må

være utslag av en risiko ved arbeidet eller arbeidsstedet som ikke er helt bagatellmessig.

Departementet anser at det kan være hensiktsmessig å trekke opp retningslinjer for anvendelsen for å plassere risikobegrepet i en praktisk kontekst. Ved den konkrete vurderingen av om det foreligger en arbeidsulykke, vil vurderingstemaet være vilkårene lovteksten angir, mens eksemplene her vil være undermomenter (retningslinjer) som kan være relevante for, og gi støtte til, vurderingen.

For å illustrere de hyppigste saktypene, benyttes kategoriene løfte, bære, skyve og trekke – samt trening og øvelse. Retningslinjene foreligger på bakgrunn norsk og dansk yrkesskadepraksis. De angitte momentene som kan inngå i vurderingen, benyttes i dagens norske forvaltnings- og rettspraksis, slik det er vist i gjennomgangen av gjeldende rett.

Retningslinjene vil så langt det passer kunne anvendes når man står overfor tilfeller som ikke kan kategoriseres på denne måten. Dette kan eksempelvis være vridningsskader, jf. Musikklærerdommen. I en dom fra Eidsivating lagmannsrett, LE-2019-98808, var det tale om skade under trening på fysisk maktutøvelse – passivisering to mot en – for fengselsbetjenter. Spørsmålet var om kombinasjon av stor kraft og en arm som ble bendt i feil stilling, kunne regnes som en arbeidsulykke. I en nyere dom fra samme lagmannsrett, LE-2023-4402, var spørsmålet om en intens og hard treningsøkt var en arbeidsulykke. Skadelidte, som fikk rbdomyolyse utløst av treningen, var ansatt i en sambandsbataljon.

Løft og håndtering av personer

Skader som oppstår ved løft og håndtering av personer, skal vurderes ut ifra personens vekt og i hvilket omfang skadelidte har vært påvirket av denne. Momenter som kan inngå i vurdering, vil være hvilken legemsdel som den skadelidte har løftet hos personen, hvor stor hjelp skadelidte har fått av personen selv eller av kollegaer, og om personen var immobilisert, som helt eller delvis lam, besvimt eller lignende, og vanskeliggjorde håndteringen.

Løft eller håndtering av lette legemsdeler eller lignende, eksempelvis en arm i forbindelse med vask, vil som et utgangspunkt ikke regnes som arbeidsulykke. Det skal likevel foretas en konkret vurdering. Det kan være tilfeller der kravet om arbeidsulykke er oppfylt, selv om det er tale om løft/håndtering av lett legemsdel eller lignende, eksempelvis der arbeidsforholdene er svært vanskelige.

Ved løftelignende håndtering av en person, typisk forflytning av personen i sengen eller i rullestolen, skal det foretas en konkret og samlet vurdering av forholdene, hvor man blant annet vurderer personens vekt og dennes bistand i forbindelse med håndteringen. Momenter som det kan legges vekt på, vil være om håndteringen skjedde under vanskelige forhold, for eksempel i foroverbøyd posisjon, om den skjedde raskt og forberedelsene av den grunn var utilstrekkelige, og om det var noe ved plassforholdene som kompliserte forløpet. I lys av slik samlet vurdering, vil hendingen som et utgangspunkt regnes som en arbeidsulykke.

Ved løft av en voksen regnes hendingen som en arbeidsulykke.

Som eksempel på en skade som klart vil godkjennes som yrkesskade med det nye arbeidsulykkesbegrepet, vises det til Trygderettens kjennelse i TRR-2024-814. En hjemmesykepleier satte fram krav om godkjenning av ryggplager som yrkesskade etter at hun sammen med en kollega hadde forflyttet en pasient som satt i rullestol opp en trapp. Pasienten veide 125 kg og forflytningen opp tre trapper skjedde ved at det ble lagt ramper over trappetrinnene. Hjemmesykepleieren sto bak rullestolen og dytten den oppover mens kollegaen sto foran og dro. Retten fant at hendelsen måtte vurderes etter alternativet i folketrygdloven § 13-3 andre ledd andre punktum. Selv om praksis ved løft, forflytning av pasienter er noe mer imøtekommende enn ved andre typer løft, fant retten at hendelsen ikke kunne anses som arbeidsulykke (etter gjeldende rett). Det ble særlig lagt vekt på at forflytningen skjedde kontrollert og at det ikke var beskrevet avvik fra det normale.

Løft og håndtering av gjenstander

I forbindelse med løft og håndtering av gjenstander, vil det være naturlig å vurdere om følgende konkrete forhold kan medvirke til at hendingen regnes en arbeidsulykke. Dette gjelder blant annet gjenstandens vekt, herunder om vekten var uventet, om arbeidet skulle foregå hurtig og derfor hadde utilstrekkelige forberedelser, og om arbeidet foregikk under vanskelige forhold, for eksempel håndtering av gjenstander med armene over hodet.

Enkeltløft av lettere gjenstander, eksempelvis en melkekartong, vil som et utgangspunkt ikke regnes som arbeidsulykke. Det skal likevel foretas en konkret vurdering i saken. Det kan være tilfeller der kravet om arbeidsulykke kan være oppfylt, selv om det er tale om løft av gjenstand med beskjeden

vekt, eksempelvis der arbeidsforholdene er svært vanskelige.

Ved enkeltløft av middels tunge gjenstander skal det foretas en konkret, samlet vurdering av løftet og forholdene. Blant annet skal det ses på gjenstandens vekt, form og mulighetene for å håndtere den. Det kan være av betydning om løftet/håndteringen skjedde under vanskelige forhold, for eksempel i foroverbøyd posisjon eller med armene over hodet, om løftet eller håndteringen skjedde raskt og forberedelsene av den grunn var utilstrekkelig, om plassforholdene kompliserte forløpet, og om vekten var uventet. I lys av en slik samlet vurdering, vil hendingen som et utgangspunkt regnes som en arbeidsulykke.

Ved løft/håndtering av tunge gjenstander, regnes hendingen som en arbeidsulykke.

Som eksempel på en skade som klart vil godkjennes som yrkesskade med det nye arbeidsulykkesbegrep, vises til Trygderettens kjennelse i TRR-2025-3425. Ribbensbrudd oppstått ved løft av et glasselement på 150 kilo utført av tre personer, ble ikke godkjent som yrkesskade da Trygderetten ikke fant at vilkåret om arbeidsulykke var oppfylt. Det ble ikke ansett å være løft av spesielt tung gjenstand der en vekt på 150 kilo ble løftet av tre personer. Løftet skjedde i forbindelse med montering av glasselementet i et tak ved bruk av stillas og stige. Selv om det var indikasjoner på en vanskelig arbeidsstilling ble arbeidsutførelsen ikke ansett ligge nær fare-/skadegrensen, og løftet ble ikke ansett å utgjøre en usedvanlig påkjenning eller belastning i forhold til hva som var normalt i arbeidet som tømmer/snekker. Selv om saksforholdet ble ansett å utgjøre et grensetilfelle, ble hendelsen ikke ansett å falle innenfor det avdempede nåværende ulykkesbegrepet. Skadelidte hadde ikke rett til å få godkjent ribbensbruddet som yrkesskade.

Skyving og trekking av gjenstander

Skyving eller trekking av gjenstander som tralle, rullestol eller lignende, med hjul på et flatt underlag uten spesiell vekt eller friksjon regnes som et utgangspunkt ikke som arbeidsulykke. Det skal likevel foretas en konkret vurdering. Det kan være tilfeller der kravet om arbeidsulykke er oppfylt, eksempelvis der arbeidsforholdene er svært vanskelige.

Ved skyving eller trekking av en gjenstand (tralle, rullestol eller lignende) med hjul på et flatt/skrånende underlag med relativt høy vekt og en del friksjon, skal det foretas en konkret, samlet vurdering av forholdene. Momenter som det kan legges

vekt på, vil være om håndteringen skjedde under vanskelige forhold (for eksempel at et hjul gikk i stykker), om den skjedde raskt og forberedelsene av den grunn var utilstrekkelige, og om det var noe ved plassforholdene som kompliserte forløpet. I lys av slik samlet vurdering, vil hendingen som et utgangspunkt regnes som en arbeidsulykke.

Ved skyving eller trekking av en gjenstand (tralle, rullestol eller lignende) med last med betydelig vekt, og kombinert med stor friksjon og skrånende underlag, regnes hendingen som en arbeidsulykke.

Som eksempel på en skade som klart vil godkjennes som yrkesskade med det nye arbeidsulykkesbegrepet, vises det til Trygderettens kjennelse i TRR-2025-565. Personen hadde vært utsatt for en hendelse i arbeid som drosjesjåfør. Han hadde fått ryggplager da han skulle dytte en passasjer i manuell rullestol inn i bilen via en rampe. Tvistetemaet i saken var om hendelsen var å anse som en arbeidsulykke etter det (nåværende) avdempede ulykkesbegrepet. Etter rettens vurdering kunne ikke den aktuelle arbeidsoperasjonen anses å falle utenfor rammene av arbeidet som drosjesjåfør, og heller ikke karakteriseres som usedvanlig, selv om passasjeren veide 120 kilo.

Trening og øvelse

Det antas at skader under trening vil kunne falle i tre hovedkategorier. For det *første* ved mer alminnelig trening for å holde seg i god fysisk form, slik som generell styrke- og utholdenhetstrening, som vekttrening, ballspill, jogging, sykling, svømming og lignende. For det *andre* ved situasjonsspesifikk trening, det vil si trening og øving på situasjoner som kan oppstå i arbeidet (for eksempel nærkamp, arrestasjonsteknikk, selvforsvar og lignende). For det *tredje* ved trening, herunder testing, for å klare fysiske krav som gjelder for yrket, som eksempelvis styrke- og utholdenhetstesting.

Videre nevnes det at øvelser mellom politi, brann og redning, og ambulanse (nødetatene) i Norge er avgjørende for å sikre effektiv samhandling ved alvorlige hendinger. Disse øvelsene fokuserer på samvirke, kommunikasjon og felles forståelse av roller. Noen vanlige former for øvelser er PLIVO-øvelser (Pågående Livstruende Vold): Dette er en nasjonal, lovpålagt samvirkeøvelse mellom politi, brann og helse, utviklet etter 22. juli. Øvelsene trener etatene i å samarbeide under pågående voldshandlinger, som skoleskyting eller knivangrep. Målet er å redde liv raskest mulig gjennom koordinert innsats. Samvirkeøvelser/samtrening er generelle øvelser der etatene tre-

ner sammen for å forbedre kommunikasjon og samarbeid ved ulykker, branner eller andre katastrofer. Dette kan variere fra små samtreningsøkter til komplekse øvelser. Med fullskalaøvelse menes omfattende, realistiske øvelser i felt, ofte med markører (skuespillere), simulerte skader, røyk og utrykningskjøretøy. Disse tester hele kjeden fra nødmelding til ferdig håndtert situasjon.

Jevnlige øvelser er også en sentral del av Forsvarets virksomhet. Forsvaret gjennomfører såkalte fellesoperative øvelser, hvor forsvarsgrenene øver sammen, og samtrening med allierte. Forsvaret har også øvelser i samarbeid med sivile aktører i rammen av totalforsvarskonseptet. Noen av Forsvarets øvelser er misjonsspesifikke, hvor de øver før operasjoner, underveis til et oppdrag, eller under en operasjon. Forsvaret trener også for å være godt nok rustet til å sende ut personellet i nasjonale og internasjonale operasjoner. De trener blant annet stridsteknisk, der soldatene lærer å være ute i felten, og gjennomfører bataljon- og brigadeøvelser der de øver på manøver, systemer, kommando og kontroll.

For fullstendighetens skyld tilføyes at mange skader i forbindelse med øvelser, trening og testing, vil kunne omfattes av det utvidede markerte arbeidsulykkesbegrepet, se punkt 5.3.2.

Når det gjelder skader under alminnelig trening for å holde seg i god fysisk form og øvelser under normale, kontrollerte forhold, kan spørsmålet om det har skjedd en arbeidsulykke vurderes ut ifra retningslinjene for løfting, bæring, skyving og trekking. Vurderingstema vil være risikoen ved treningen sammenlignet med risikoen i de aktuelle eksemplene.

Ved skader i forbindelse med Forsvarets øvelser, øvelser som PLIVO, samvirke og samtreningsøvelser, og fullskadeøvelse eller lignende, anses kravet om arbeidsulykke for å være oppfylt. Tilsvarende vurderes skader under situasjonsspesifikk trening som eksempelvis selvforsvars-, arrestasjons- og nærkampsteknikk eller lignende, og trening, herunder testing, for å klare fysiske krav som gjelder for yrket, som eksempelvis styrke- og utholdenhetstesting.

Som eksempel på en skade som klart vil godkjennes som yrkesskade med en nytt arbeidsulykkesbegrep, vises det til Trygderettens kjennelse TRR-2010-2166. Vedkommende var ansatt som politibetjent i operativ stilling. Hun arbeidet på kontor til daglig, men som ansatt i operativ stilling, måtte hun årlig gjennomgå et 40 timers IP kurs. Skadelidte fikk ryggplager etter at hun på et slikt kurs måtte trene på å løfte en kollega som simulerte bevisstløs, for å evakuere denne. Spørsmål var om

tilfellet falt inn under det avdempede ulykkesbegrepet. Arbeids- og velferdsetaten avsto å godkjenne skaden som yrkesskade. Trygderetten stadfestet avslagsvedtaket under henvisning til løftet/evakueringen ikke kunne anses å ligge utenfor rammen av de oppgaver skadelidte hadde i kraft av å være politibetjent i operativ stilling. Retten la vekt på at skadelidte hadde plikt til å trene og kunne trene to ganger i uken i arbeidstiden, og at hun hadde deltatt på slike kurs i mange år. Selv om vedkommende ikke foretok tunge løft hver dag, måtte hun som politibetjent være forberedt på dette.

Forslaget om å utvide det avdempede arbeidsulykkesbegrepet på denne måten, betyr at skader som oppstår på grunn av en hending som er utslag av risiko ved arbeidet eller arbeidsstedet som ikke er helt bagatellmessig, skal regnes som yrkesskade, og vil gjelde for alle yrkesgrupper. Dermed anses anmodningsvedtak 812, 816 og 818 for å være svart ut. Forslaget vil også gjelde under trening, testing eller øvelser, se vedtak 817. Forslaget imøtekommer også merknadene til et betydelige flertall blant høringsinstansene.

Nærmere om psykiske påkjenning og belastninger

Det nevnes særskilt at psykiske belastninger som følge av mellom annet mobbing og trakassering, arbeidspress, beskyldninger, arbeidskonflikter, oppsigelse, politianmeldelse og omorganisering, i dag gjennomgående faller utenfor arbeidsulykkesbegrepet, se Skårberg side 153–154.

Rettsstilstanden er slik oppsummert i en dom fra Eidsivating lagmannsrett, LE-2017-167365:

«Terskelen for å godkjenne psykisk sjukdom som yrkesskade er høy. Det må avgrenses mot lidelser som har utviklet seg over tid. Psykiske belastninger kan oppstå på mange måter i et arbeidsforhold, for eksempel ved stort arbeidspress, tyngende ansvar, konflikter med kunder eller kolleger. Slike belastninger faller utenfor folketrygdlovens ulykkesbegrep. Når grensen skal trekkes mellom hendelser som faller inn under ulykkesbegrepet og hendelser som faller utenfor, må det skilles mellom rene psykiske belastninger på den ene siden og på den annen side psykisk skade som følge av fysiske angrep eller svært alvorlige truser som følge av fysiske angrep som etter sin art og konsekvens kan sammenlignes med fysiske angrep.»

Utvidelsen av det avdempede arbeidsulykkesbegrepet vil også omfatte psykiske påkjenninger og belastninger.

Departementet foreslår at rettstilstanden som beskrives i lagmannsrettens dom videreføres som en hensiktsmessig måte å håndtere skillet mellom markerte og konkret tidsbegrensede påkjenning og påkjenninger «over tid».

Punkt 5.3.2 behandler psykiske påkjenninger og belastninger og det utvidede, markerte arbeidsulykkesbegrepet. Det vises også til punkt

2.1.2 og beskrivelsen av arbeidet med en ny yrkessykdomsliste og jevnlig revisjon, der yrkessykdomsutvalget kan sammenstille og initiere forskning om sammenhengen mellom psykisk påkjenning og yrkessykdom.

Det vises til lovforslaget, § 13-3 andre ledd andre punktum.

6 Tydeliggjøring av omvendt bevisbyrde

6.1 Bakgrunn

Stortinget traff 2. juni 2025 blant annet anmodningsvedtak 815:

«Stortinget ber regjeringen foreslå å tydeliggjøre presumsjonsregelen, slik at bevisbyrden snus i favør av den syke. Dersom andre forklaringer er mer sannsynlige enn eksponering i yrket, er det Nav eller forsikringsselskapet som får bevisbyrden.»

Det er to avsnitt i Innst. 361 S (2024–2025) som berører spørsmålet om bevisbyrde:

«Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Rødt mener at for den som utsettes for en arbeidsulykke, kan bevisbyrden være vanskelig å oppfylle. Arbeidsgiver sitter på dokumentasjonen for sikkerhetstiltak på arbeidsplassen og har derfor et fortrinn hvis arbeidsgiver ønsker å fraskrive seg ansvar for skaden...»

«Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet er støttende til intensjonen bak forslaget om å styrke rettssikkerheten for arbeidstakere som blir utsatt for skade eller sykdom i arbeid. Disse medlemmer viser til at det i enkelte tilfeller kan være svært krevende for den enkelte å påvise årsakssammenheng, og støtter derfor forslag om å snu bevisbyrden i favør av den syke, slik at det i større grad blir opp til Arbeids- og velferdsetaten (Nav) eller forsikringsselskap å bevise at sykdom skyldes andre forhold enn yrket.»

Oppfølgingen av anmodningsvedtaket har ikke vært på høring. I lys av føringene fra Stortinget til dette anmodningsvedtaket sett opp mot folketrygdlovens regelverk, anses det åpenbart unødvendig å sende dette forslaget på høring, jf. utredningsinstruksen punkt 3-3 tredje ledd.

Anmodningsvedtak 815 berører også yrkesskadeforsikringsloven. Spørsmål om oppfølging av anmodningsvedtaket i relasjon til yrkesskadeforsikringsloven vil bli vurdert av Justis- og bered-

skapsdepartementet, som denne loven hører under.

6.2 Gjeldende rett

Folketrygdloven § 13-4 første og andre ledd lyder:

«Visse yrkessykdommer som skyldes påvirkning i arbeid, klimasykdommer og epidemiske sykdommer skal likestilles med yrkesskade. Departementet gir forskrifter om hvilke sykdommer som skal likestilles med yrkesskade, og hvilke kriterier som skal være styrende for inkludering av nye sykdommer.

Sykdom som angitt i forskriftene skal godkjennes som yrkesskade dersom

- sykdomsbildet er karakteristisk og i samsvar med det som den aktuelle påvirkningen kan framkalle,
- vedkommende i tid og konsentrasjon har vært utsatt for den aktuelle påvirkningen i en slik grad at det er en rimelig sammenheng mellom påvirkningen og det aktuelle sykdomsbildet,
- symptomene har oppstått i rimelig tid etter påvirkningen, og
- det ikke er mer sannsynlig at en annen sykdom eller påvirkning er årsak til symptomene.»

Departementet viser til at andre ledd omhandler både de materielle sidene ved kravet om årsakssammenheng og bevisreglene for årsakssammenheng. Det gjelder en form for presumsjonsbasert årsaksregel (betinget presumsjon), som atskiller seg fra øvrige årsaksregler i folketrygden og fra årsaksreglene i erstatningsretten.

Skadelidte har bevisbyrden for at vilkårene i bokstavene a til c er oppfylt, og beviskravet er alminnelige sannsynlighetsovervekt. Det er imidlertid *indikasjonene* for årsakssammenheng som den skadelidte må sannsynliggjøre, og ikke den faktiske årsakssammenheng. Bestemmelsen krever ikke at det foreligger en klar og ubestridt sammenheng mellom en påvirkning og en syk-

dom. Det må imidlertid føres bevis for at det ut fra anerkjent medisinsk kunnskap er en sannsynlig sammenheng, en mulig sammenheng er ikke tilstrekkelig, se HR-2022-2178-A (Prostata) avsnitt 28.

I den utstrekning vilkårene under folketrygdloven § 13-4 andre ledd bokstavene a til c er oppfylt, skal en sykdom godkjennes som yrkes sykdom, med mindre det foreligger annen sykdom eller påvirkning som gir et mer nærliggende eller sannsynlig grunnlag for de aktuelle symptomer, se bokstav d. Det er Arbeids- og velferdsetaten som har (den snudde) bevisbyrden etter bokstav d, og beviskravet er alminnelig sannsynlighetsovervekt.

Med «annen sykdom» siktes til sykdommer som ikke omfattes av forskriften og til sykdom som ikke har med yrkespåvirkningen å gjøre, selv om symptombildet kan ligne yrkessykdom.

«Annen påvirkning» sikter til påvirkning som faller utenfor forskriften, som bruk av alkohol eller tobakk, påvirkning som har funnet sted utenom yrkesskadedekket aktivitet, for eksempel støypåvirkning ved jakt. Yrkespåvirkningen kan være til stede samtidig med annen sykdom og/eller påvirkning.

Når andre mulige årsaksfaktorer er kartlagt under bokstav d, er det avgjørende om disse andre faktorene framstår som *mer nærliggende eller sannsynlig årsak* til de aktuelle symptomene enn de som oppfyller vilkårene i bokstavene a til c.

Hvis sykdommen er utviklet i et samvirke mellom årsaksfaktorer i og utenfor yrket, godkjennes sykdommen fullt ut som yrkessykdom dersom yrkesfaktoren utgjør 50 prosent eller mer av årsaksvekten. Der årsaksfaktoren i yrket har bidratt med mindre enn 50 prosent av årsaksvekten, kan sykdommen likevel delvis godkjennes som yrkessykdom.

6.3 Departementets vurdering

Slik departementet oppfatter dette anmodningsvedtaket, beskriver det langt på vei det som er dagens rettstilstand. Skadelidte har bevisbyrden for å sannsynliggjøre at vilkårene i bokstavene a til c er oppfylt, som leder opp til at bevisbyrden snus i favør av skadelidte, se bokstav d.

Departementet viser til at utgangspunktet om at den som setter fram krav om ytelser etter folketrygdloven har bevisbyrden, suppleres av forvaltningslovens rettssikkerhetsgarantier, som vil gjelde for Arbeids- og velferdsetatens saksbehandling, se folketrygdloven § 21-1.

Formålet med forvaltningsloven er i første rekke å legge forholdene til rette for en betryggende saksbehandling. Loven gir regler om den framgangsmåten forvaltningen skal følge under saksbehandlingen (prosessuelle regler), for på den måten å sikre materielt (innholdsmessig) riktige resultater. Det er viktig å oppnå materielt riktige avgjørelser i forvaltningen for at den enkeltes rettssikkerhet skal tilgodeses best mulig. Viktige bestemmelser for å sikre materielt riktige avgjørelser, finnes blant annet i forvaltningsloven §§ 11, 16 og 17.

I forvaltningsloven § 11 første ledd slås det fast som et generelt prinsipp at forvaltningsmyndigheten innenfor sitt saksområde har en alminnelig veiledningsplikt. Formålet med bestemmelsen er å gi parter og andre interesserte adgang til å ivareta sine interesser i bestemte saker på en best mulig måte. Den omfatter både det å gi svar på spørsmål, og å gi opplysninger av eget tiltak.

Det følger av forvaltningsloven § 16 første ledd at en part som ikke allerede ved søknad eller på annen måte har uttalt seg i saken, skal varsles og gis anledning til å uttale seg innen en fastsatt frist før vedtak treffes. Hensynet bak § 16 er å gi parten anledning til å ivareta sine interesser i saken. Personer som får vite hva som er i ferd med å skje, har en mulighet for å komme med nye opplysninger eller innsigelser, eller de kan innrette seg i henhold til varslets innhold dersom de ikke har innsigelser.

I forvaltningsloven § 17 første ledd er det innført bestemmelser som slår fast at forvaltningsorganet må påse at saken er så godt opplyst som mulig før vedtak treffes. Forvaltningen kan altså ikke gjøre som domstolen i vanlige sivile saker, det vil si å overlate til sakens parter å kaste lys over saken. Forvaltningen har selv ansvaret for å opplyse saken. Hvor store krav som skal stilles til saksutredningen, vil imidlertid avhenge av avgjørelsens karakter.

Her vil enkeltvedtak, eksempelvis der Arbeids- og velferdsetaten avgjør et krav om godkjenning av yrkessykdom, typisk være blant sakene som krever grundig behandling.

Når det gjelder innholdet i dagens yrkessykdomsliste, beskriver Yrkessykdomsutvalget dette slik i NOU 2008: 11 *Yrkessykdommer*, punkt 4.1:

«Dagens yrkessykdomsliste framstår på noen punkter å være åpen og vid, med enkelte, store «sekkeposter». Eksempler på dette er sykdomsgruppe A (sykdommer som skyldes forgiftning eller annen kjemisk påvirkning) eller gruppe E (lungesykdommer som skyldes

påvirkning av finfordelte stoffer). Samtidig er den snever og spesifikk på andre punkter, for eksempel gruppe D (nedsatt hørsel som skyldes larm fra maskiner, verktøy, prosesser og annet) eller gruppe H (sykdommer som skyldes smitte, med en detaljert liste over 11 typer infeksjoner under punkt 2).»

Den foreslåtte yrkessykdomslisten består derimot av sykdomskategorier (diagnoser) koblet opp mot aktuelle former for yrkeseksponering. Skadelidtes bevisbyrde kan illustreres med et eksempel hentet fra listens punkt F, som omhandler sykdommer i sanseorganer. Her heter det i punkt F.1. *Støybetinget hørselsnedsettelse, med eller uten øresus. Kraftig støy gjennom flere år eller lydtraume.*

Skadelidte vil ha bevisbyrden for – i dette tilfellet – å ha støybetinget hørselsnedsettelse, med eller uten øresus, og ha vært utsatt for kraftig støy gjennom flere år eller lydtraume. Beviskravet er

alminnelig sannsynlighetsovervekt. Skadelidtes bevisføringsplikt vil gjelde med de forbehold som kan utledes av forvaltningsloven § 17.

I lys av kunnskapsgrunnlaget som gjelder for sykdommene som er foreslått tatt inn på listen, og de faglige kriteriene som vil gjelde for å ta inn nye sykdommer på listen, kan det argumenteres med at skadelidte gjennom å sannsynliggjøre at hen har en listesykdom med korresponderende eksponering, et stykke på vei har sannsynliggjort også å ha en yrkessykdom etter reglene i folketrygdloven § 13-4 andre ledd.

Etter departementets syn, kan det i et slikt perspektiv være formålstjenlig å forsterke skadelidtes rettighetsbilde ved å snu presumsjonen i § 13-4 andre ledd bokstavene a til c. Dette kan enklest utformes slik at det er Arbeids- og velferdsetaten som må sannsynliggjøre at disse vilkårene *ikke* er oppfylt.

Det vises til lovforslaget, § 13-4 andre ledd.

7 Økonomiske og administrative konsekvenser. Ikrafttredelse

Formålet med endringen av folketrygdloven § 13-3 er å sikre erstatning for de som i dag faller utenfor på grunn av relativiseringen, for eksempel fordi de er pålagt realistisk trening og øvelse eller i sitt vanlige arbeid utsettes for fare (for eksempel i helse- og omsorgsyrker eller i bygge- og anleggsbransjen), jf. punkt 5.3.1. Basert på tall og informasjon fra forsikringssektoren anslår departementet at utvidelsen i yrkesskadebegrepet vil lede til en tilvekst i antall yrkesskadesaker på om lag 20–30 prosent relativt til 2025-nivået. Dette estimatet er høyst usikkert.

Dersom en antar at gjennomsnittlig erstatning utbetalt i nye yrkesskadesaker vil være lik gjennomsnittserstatningen i eksisterende saker, vil både årlige erstatningsbeløp og refusjon til Arbeids- og velferdsetaten være proporsjonalt med veksten i saksvolum. Dette vil si at en vekst i volum på 20–30 prosent leder til en vekst i utbetalte erstatninger og refusjon til Arbeids- og velferdsetaten på 20–30 prosent.

Basert på departementets inntrykk av konkrete saker som har vært behandlet i Trygderetten, mener departementet at det er lite sannsynlig at erstatningsbeløpet for tilfeller som kommer inn under utvidelsen av arbeidsulykkesbegrepet vil være på et gjennomsnittlig nivå. Departementet mener det er sannsynlig at hoveddelen av økningen i antall tilfeller kommer inn under det avdempede arbeidsulykkesbegrepet i § 13-3 andre ledd andre punktum. Videre mener departementet at det for mange av disse tilfellene ikke vil dreie seg om store utbetalinger knyttet til erstatning for varig uførhet, men i størst grad vil utløse rett til full dekning av nødvendige utgifter til blant annet legehjelp, se folketrygdloven § 5-25 første ledd. Dersom en antar at gjennomsnittlig erstatning for økningen i antall tilfeller vil være på linje med gjennomsnittet i (eksempelvis) helsesektoren, vil den prosentvise økningen i totale erstatningsbeløp og refusjon til Arbeids- og velferdsetaten tilsvare om lag halvparten av veksten i saksvolum. Det følger av dette at en vekst i saksvolum på 20–30 prosent med disse forutsetningene leder til en vekst i utbetalte erstatninger og refusjon til Arbeids- og velferdsetaten på 10–15 prosent.

Departementet anslår at økningen i premier betalt av arbeidsgivere følger økningen i erstatninger, justert for at yrkesskader utgjør 71 prosent av de samlede erstatningene relatert til yrkesskader og yrkessykdom. Dette vil si at gitt en tilvekst i antall yrkesskadesaker på 20–30 prosent og en økning i erstatningsbeløp på 10–15 prosent, anslår departementet en estimert økt premie på 7,1–10,7 prosent. På usikkert grunnlag anslås forslagene å medføre samlet sett om lag 200–300 millioner kroner i økt årlig premie for arbeidsgivere. Departementet viser til at risikobaserte premier innebærer at arbeidsgivere kan redusere kostnadene gjennom forebygging.

Arbeids- og velferdsdirektoratet anslår at endringen i arbeidsulykkesbegrepet tilsvarer en årlig merutgift knyttet til saksbehandling på 11,7 mill. kroner fra 2027, og merutgiftene i 2026 knyttet til forberedelser mv. på 4,5 mill. kroner, forutsatt at endringen trer i kraft 1. januar 2027. Merutgifter til systemutvikling anslås til 1 mill. kroner i 2026 og deretter 0,6 mill. kroner årlig.

Forslaget om endring av folketrygdloven § 13-4 om tydeliggjøring av omvendt bevisbyrde har ingen økonomiske eller administrative konsekvenser av betydning.

Det foreslås at loven skal gjelde fra den tid Kongen bestemmer. Loven gjelder ikke for skader og sykdommer forårsaket av arbeidsulykke inntruffet før lovens ikrafttredelse. Det tas sikte på at endringene skal tre i kraft 1. januar 2027.

Overgangsreglene avgjør om en skade eller sykdom skal behandles etter någjeldende regler eller etter de nye reglene i lovforslaget. Valg av overgangsregler er dermed avgjørende for innfasing av nye regler og utfasing av dagens regler. Departementet foreslår at loven ikke skal gjelde for skader og sykdommer som skyldes arbeidsulykke inntruffet før lovens ikrafttredelse (skadeårsaksprinsippet). Skadeårsaksprinsippet innebærer at dersom arbeidsulykken skjer før iverksettelsen av ny lov, behandles saken etter dagens regler. Omvendt, inntreffer arbeidsulykken etter at ny lov er iverksatt, legges nye regler til grunn. Skadeårsaksprinsippet betyr relativ langvarig avvikling av dagens regler og gradvis innfasing av nye regler.

Samtidig ivaretas Arbeids- og velferdsetatens og forsikringsnæringens behov for en ordning som kan administreres på en kostnadseffektiv måte. I tillegg avspeiler overgangsreglene yrkesskadeordningens finansiering, se punkt 3.1, det vil si behovet

for å sette riktig nivå på årlig forsikringspremie ut fra hva ordningen skal dekke. Når ordningen blir utvidet, vil forsikringspremien fra samme tid også økes.

8 Merknader til lovforslaget

Til § 13-3

Andre ledd første punktum gir regler om det markerte arbeidsulykkesbegrepet, også kalt det ulykkesartede.

Begrepene «plutselig» og «ytre» er videreført fra gjeldende bestemmelse og skal forstås som i dag.

Dagens begrep «uventet» er ikke videreført. At relativiseringen ikke er videreført, innebærer at skader som skyldes plutselig ytre hendelse skal regnes som yrkesskade selv om skadehendelsen ikke er uventet. Departementet presiserer at endringen er ment å utvide dagens regler. Tilfeller som i dag faller inn under dagens markerte arbeidsulykkesbegrep, skal også anses å falle inn under det nye markerte arbeidsulykkesbegrepet.

Det vises til punkt 5.3.2.

Andre ledd andre punktum gir regler om det avdempede arbeidsulykkesbegrepet.

Begrepet «konkret tidsbegrenset» er videreført og skal forstås som i dag, mens begrepet «ytre» ikke er videreført.

Som i dag, oppstilles krav om at hendelsen må medføre en «påkjenning eller belastning». Det er tilstrekkelig at dette har fysisk eller psykisk innvirkning på vedkommende. Sammenhengen mellom § 13-3 første ledd og andre ledd andre punktum tilsier at hendelsen må kunne forårsake personskade, sykdom eller dødsfall – den må ha skadeevne.

At relativiseringen ikke er videreført, jf. «[...] som er usedvanlig i forhold til det som er normalt i vedkommende arbeid», innebærer at der skadehendelsen eksempelvis er et løft, skal skaden regnes som yrkesskade selv om løftet er normalt i vedkommende arbeid.

Det oppstilles krav om at skadehendelsen må være utslag av en risiko ved arbeidet eller arbeidsstedet. Begrepene «arbeidet» og «arbeidsstedet» skal forstås som i dag.

Med risiko «som ikke er helt bagatellmessig» menes et meget lavt risikonivå, og et godt stykke

unna å nærme seg betydelig risiko, og langt unna høy eller alvorlig risiko. Vilåret er ment å avgrense mot hendelser som har så lav risiko at det er helt uvanlig at de kan føre til skader. Departementet presiserer at endringen er ment å utvide dagens regler. Tilfeller som i dag faller inn under dagens avdempede arbeidsulykkesbegrep, skal også anses å falle inn under det nye avdempede arbeidsulykkesbegrepet. Ordet «denne» peker tilbake på hendelsen, men også til påkjenningen eller belastningen.

Det vises til punkt 5.3.3.

Til § 13-4

Andre ledd gir regler om likestilling av sykdom med yrkesskade (yrkessykdom). Dette er betinget av at det er årsakssammenheng mellom sykdommen og eksponering i arbeid på arbeidsstedet i arbeidstiden. Bestemmelsen omfatter de materielle sidene ved årsakskravet og bevisreglene for årsakssammenheng. Det oppstilles en form for betinget presumsjon.

For å tydeliggjøre presumsjonen i favør av skadelidte, oppstilles vilkår om at Arbeids- og velferdsetaten på nærmere vilkår må føre motbevis for at skadelidtes listesykdom ikke er en yrkessykdom etter andre ledd.

Dersom skadelidte sannsynliggjør å ha en sykdom med tilhørende yrkeseksponering som er omfattet av yrkessykdomslisten, snus bevisbyrden. Sykdommen skal godkjennes som yrkessykdom, med mindre Arbeids- og velferdsetaten sannsynliggjør at vilkårene i bokstavene a til c, ikke er oppfylt. Det er tilstrekkelig at etaten sannsynliggjør indikasjoner for manglende årsakssammenheng.

Der Arbeids- og velferdsetaten ikke kan sannsynliggjøre at vilkårene i bokstavene a til c ikke er oppfylt, vil etaten kunne sannsynliggjøre at en annen sykdom eller påvirkning er en mer nærliggende årsak til symptomene, se bokstav d.

Det vises til punkt 6.3.

Arbeids- og inkluderingsdepartementet

t i l r å r :

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et framlagt forslag til proposisjon til Stortinget om endringer i folketrygdloven (utvidet arbeidsulykkesbegrep og tydeliggjøring av bevisbyrden).

Vi HARALD, Norges Konge,

s t a d f e s t e r :

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak til lov om endringer i folketrygdloven (utvidet arbeidsulykkesbegrep og tydeliggjøring av bevisbyrden) i samsvar med et vedlagt forslag.

Forslag

til lov om endringer i folketrygdloven (utvidet arbeidsulykkesbegrep og tydeliggjøring av bevisbyrden)

I

I lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd kapittel 13 gjøres følgende endringer:

§ 13-3 andre ledd skal lyde:

Som arbeidsulykke regnes en *plutselig ytre* hending som medlemmet har vært utsatt for i arbeidet. Som arbeidsulykke regnes også en konkret *tidsbegrenset hending* som medfører en påkjenning eller belastning, *når denne er utslag av en risiko ved arbeidet eller arbeidsstedet som ikke er helt bagatellmessig.*

§ 13-4 andre ledd skal lyde:

Sykdom som angitt i forskriftene skal godkjennes som yrkesskade, *med mindre Arbeids- og velferdsetaten sannsynliggjør at*

- a. sykdomsbildet *ikke* er karakteristisk og i samsvar med det som den aktuelle påvirkningen kan framkalle,
- b. vedkommende i tid og konsentrasjon *ikke* har vært utsatt for den aktuelle påvirkningen i en

slik grad at det er en rimelig sammenheng mellom påvirkningen og det aktuelle sykdomsbildet,

- c. symptomene *ikke* har oppstått i rimelig tid etter påvirkningen, *eller*
- d. *det er* mer sannsynlig at en annen sykdom eller påvirkning er årsak til symptomene.

II

1. Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelsene til ulik tid.
2. Endringen av § 13-3 gjelder ikke for skader og sykdommer som er forårsaket av arbeidsulykke inntruffet før lovens ikrafttredelse. Endringen av § 13-4 gjelder ikke for skader og sykdommer som er konstatert før lovens ikrafttredelse.

